

KRETINGOS RAJONO DARBĖNŲ GIMNAZIJOS IKIMOKYKLINIO UGDYMO SKYRIAUS IR PILIAKALNIO PAGRINDINIO UGDYMO SKYRIAUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Duomenys apie švietimo įstaigą

Ikimokyklinio ugdymo programos teikėjas – Kretingos rajono Darbėnų gimnazija.
Teisinė forma – biudžetinė įstaiga.
Grupė – bendrojo ugdymo mokykla.
Gimnazijos buveinės:
Darbėnų gimnazija – Laukžemės g. 9, Darbėnai, 97265 Kretingos rajonas.
Ikimokyklinio ugdymo skyrius – Laukžemės g. 6, Darbėnai, 97265 Kretingos rajonas.
Piliakalnio pagrindinio ugdymo skyrius – Lendimų 6, Lendimų kaimas, Darbėnų sen., LT-97280 Kretingos rajonas.
El. pašto adresas – darbenu.gimnazija@darbenai.kretinga.lm.lt
Internetinės svetainės adresas – www.darbenai.kretinga.lm.lt

1.2. Vaikų, tėvų ir bendruomenės poreikiai

Darbėnų gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyriaus ir Piliakalnio pagrindinio ugdymo skyriaus mišrios ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupės ugdytiniai – 3–6 metų amžiaus lietuvių šeimų, deklaravusių savo gyvenamąją vietą Darbėnų seniūnijoje, vaikai. Dauguma auga pilnose, socialiai saugiose ir aprūpintose šeimose. Keletas vaikų yra iš socialinės rizikos šeimų. Daliai šeimų teikiama socialinė pašalpa.

Daugiausia vaikų į ikimokyklinio ugdymo skyrių ateina iš Darbėnų miestelio, tačiau daugėja vaikų ir iš aplinkinių kaimų Laukžemės, Užparkasės ir kt.

Piliakalnio pagrindinio ugdymo skyriaus mišrią ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupę lanko vaikai iš S. Įpilties, N. Įpilties, Laukžemės, Benaičių kaimų. Į skyrių vaikai ateina turintys skirtingą socialinę patirtį, nevienodą fizinį, intelektinį ir emocinį išsivystymo lygį. Jie skirtingai auga, nevienodai vystosi jų gebėjimai ir įgūdžiai, savęs vertinimas, pasitikėjimas savimi ir kitais. Vaikų gyvenimo ritmas individualus – skirtingai jaučia, patiria, nevienodais būdais ir stiliumi pažįsta pasaulį. Yra vaikų, turinčių ypatingų individualių gebėjimų (menui, muzikai ir kt.), taip pat vaikų, turinčių vystymosi, kalbos bei elgesio sutrikimų. Todėl vaikų ugdymo(-si) poreikiai yra skirtingi.

Darbėnų gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyriaus ir Piliakalnio pagrindinio ugdymo skyriaus programa (toliau – Programa) orientuota į vaiko poreikių tenkinimą, gebėjimų ugdymą ir naujų atsiradimą. Ugdymo turinys integralus, visapusiškas, skatinantis vaiko raidą visose pasiekimų srityse ir įvairiais patirties įgijimo būdais plėtojantis esminius gebėjimus.

Programa parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. ISAK -627 (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 7 d. įsakymo Nr. V-1009 redakcija) patvirtintu Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. balandžio 24 d. įsakymu Nr. V-268 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymo Nr. ISAK-627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ pakeitimo“, 2015 m. Švietimo ir mokslo ministerijos parengtu Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu ir Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis.

Programą parengė Gimnazijos direktoriaus 2016 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V1-192 sudaryta darbo grupė.

Ruošiant Programą buvo remiamasi Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įsakymu Nr. 1-983, pagal turimas galimybes sudaromos sąlygos ugdytiniam atsiskleisti pagal jų amžių ir brandumą, suteikiama galimybė dalyvauti priimant sprendimus, turinčius įtakos jo aplinkai, dienos ritmui, gebėjimų ugdymui(si). Šios konvencijos 29 straipsniu nurodoma „kuo visapusiškiau ugdyti vaiko asmenybę, talentą ir protinius < .....> sugebėjimus“. 31 straipsnio 2-oje dalyje užtikrinama vaiko galimybė „visapusiškai dalyvauti kultūriniame ir kūrybiniame gyvenime“, prisidedant prie to, kad jam būtų suteiktos „Atitinkamos ir vienodos galimybės dalyvauti kultūrinėje ir kūrybinėje veikloje < .....>.“ Atsižvelgdami į Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimas Nr. IX-1569 išdėstytus teiginius, siekiame sukurti gerą šeimų bendradarbiavimo, pedagoginio ir psichologinio konsultavimo sistemą, kad ugdytiniai galėtų kuo geriau tenkinti socialinius poreikius, kad kuo aktyviau skyrių veikloje dalyvautų tėvai/globėjai. Šios koncepcijos bendrosiose nuostatuose teigiama, kad „vaikas turi jaustis orus ir saugus dėl savo rasinės, kultūrinės ir tautinės tapatybės“. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 21 straipsnis įpareigoja: „Tėvai ir kiti teisėti vaiko atstovai privalo sudaryti sąlygas vaikui augti, vystytis ir tobulėti, turi auklėti savo vaikus humaniškais, dorais žmonėmis.“ Pagal Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo V skyriaus 34 str.: „Vaikas turi teisę į mokslą, kuris ugdytų jo bendrą kultūrinį išprusimą, intelektą, sugebėjimus, pažiūras, dorovinę bei socialinę atsakomybę, sudarytų sąlygas asmenybei vystytis.“ Taip pat „kiekvienam vaikui turi būti užtikrintos galimybės išmokti gerbti tėvus, auklėtojus, mokytojus, kitus žmones, savo gimtąją kalbą ir kultūrą, kitas kalbas ir kultūras, gamtą, pasiruošti savarankiškam gyvenimui, darbui ir tapti naudingu visuomenės nariu.“

I.3. Pedagogų ir kitų specialistų pasirengimas

Ikimokyklinio ugdymo(si) programą įgyvendina kvalifikuoti specialistai: ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai, meninio ugdymo(si) vadovas, logopedas, kūno kultūros pedagogas; Piliakalnio pagrindinio ugdymo skyriuje – priešmokyklinio ir (ar) ikimokyklinio ugdymo pedagogas, logopedas. Prireikus bus teikiama pedagoginė – psichologinė pagalba. Rajone veikia Pedagoginės psichologinės pagalbos skyrius, kuri teikia kvalifikuotą specialiąją, pedagoginę pagalbą specialiųjų poreikių vaikams, konsultacinę pagalbą ugdytojams ir tėvams.

Darbuotojai kompetentingi, išmanantys švietimo prioritetus, gebantys tobulinti ugdymą bei vertinti jo kokybę, analizuoti, tyrinėti, argumentuoti, keistis, ieškantys naujovių ir jas įgyvendinantys, gebantys ugdyti šiuolaikinio vaiko kompetencijas ir priimti jį tokį, koks jis yra. Pedagogės tobulina kvalifikaciją dalyvaudamos įvairiuose seminaruose, kvalifikacijos tobulinimo programose, metodinėse dienose, inicijuoja, organizuoja ir dalyvauja Kretingos rajono bei Respublikos mastu organizuojamuose renginiuose, projektuose, parodose.

I.4. Įstaigos savitumas

Darbėnų gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyrius išsikūręs ekologiškai švarioje ir turtingoje gamtinėje aplinkoje, netoli yra Darbos upelis, miškas, gimnazijos stadionas. Daugelis edukacinių veiklų gali vykti gamtoje. Skyriuje kuriama edukacinė aplinka aktyviai ir smagiai vaikų veiklai, numatytos erdvės bėgiojimui, laipiojimui, mankštai, akmenų takeliai pėdučių masažui, sudaryta galimybė bėgioti po žolę, žvyrą, kuriamos erdvės nebus užbaigtos iki galo, o palikta vietos pačių vaikų kūrybai. Vaiko ugdymas turi būti grįstas įrodymais, todėl aplinkoje numatyta vieta, skirta daržui, kuriame vaikai galės užsiauginti vaistažolių, mokyti jas pažinti iš kvapų ir skanauti arbatą, be to, turės galimybę sėti, matyti, kaip auga, ravėti, o svarbiausia nuo pradžios iki galo pažinti augalo gyvenimą.

Piliakalnio pagrindinio ugdymo skyrius palaiko glaudžius ryšius su Kretingos kultūros centro S. Įpilties filialo darbuotojais, Kretingos rajono savivaldybės Motiejaus Valančiaus viešosios

bibliotekos S. Įpilties filialu. Ugdytiniai dalyvauja miestelio, kaimo bendruomenių renginiuose, valstybinių švenčių minėjimuose, puoselėja tautines tradicijas, organizuoja renginius, kalendorines šventes, vykdo bendrus projektus su miestelio, kaimo biblioteka. S. Įpilties kaime yra keletas lankytinų vietų: Aukuro akmuo, kūlis „Bobelė“, Alkos kalnas, S. Įpilties piliakalnis, Šventosios upė.

Organizuojant ugdymo procesą bus atsižvelgta į geografinius, istorinius, kultūrinius, socialinius Žemaitijos regiono ypatumus, puoselėjama žemaičių tarmė, supažindinama su tautodaile, tautosaka, darbų tradicijomis, amatais (duonos kepimo, odininkystės, kalvystės, vytelių pynimo), seniūnijos apylinkėmis bei žmonėmis. Mokykliniais autobusais vaikai turi galimybę nuvykti į Palangą, Šventąją, Klaipėdą, dalyvauti Kretingos muziejuje vykstančiuose edukaciniuose užsiėmimuose.

Atliepiant gimnazijos viziją, bus siekiama stiprinti kultūrinį vaidmenį visuomenėje, vaikų estetinio skonio lavinimą.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Vaikų ugdymas(is) Darbėnų gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyriuje grindžiamas šiais principais:

Individualumo – pripažinti kiekvieno vaiko unikalumą ir vertingumą – pažinti vaiką, padėti jam atrasti save, atskleisti jo pajėgumus, privalumus, gebėjimus.

Tęstinumo – ikimokyklinio ugdymo(si) turinį derinti su priešmokyklinio ugdymo(si) turiniu, siekiant, kad vaikas darniai pereitų nuo ugdymo(si) ikimokyklinėje grupėje prie ugdymo(si) priešmokyklinėje grupėje, o vėliau mokykloje; pasitelkti socialinius partnerius kokybiškam ugdymo(si) turiniui įgyvendinti.

Fizinės sveikatos ir gerovės – sudaryti saugias ir sveikas ugdymo(si) sąlygas ir formuoti saugios ir sveikos gyvensenos nuostatas ir įgūdžius; ypatingą dėmesį skirti vaiko socialinei adaptacijai, psichologiniam saugumui bei gyvybei ir sveikatai išsaugoti.

Kontekstualumo – turinį glaudžiai sieti su regiono, gimtojo krašto socialinės, kultūrinės raidos kontekstu, kartu su juo atsinaujinant ir atlikti nuolat kintančias visuomenės reikmes.

Tautiškumo – padėti vaikui perimti tautos kultūros tradicijas.

Inovatyvumo – atvirumas naujovėms, naujų ugdymo(si) paslaugų plėtros galimybėms, šiuolaikinių informacinių ir komunikacinių technologijų (IKT) taikymas ugdymo procese.

Verslumo – sudaryti sąlygas įgyti ir tobulinti žinias ir gebėjimus tinkančias verslumui.

Konfidencialumo – informacija apie vaiko vystymą(si), pasiekimus ir problemas teikiama tik asmeniškai šeimai, su vaiko ugdymu susijusiems asmenims ir institucijoms, besirūpinančiomis vaiko gerove.

III. TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Tikslas. Bendradarbiaujant su šeima padėti vaikams išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais žmonėmis ir bendraamžiais pradmenis, pažinti savo kraštą, ugdyti kūrybiškumo, loginio mąstymo ir mokėjimo mokytis gebėjimus.

Uždaviniai:

✓ Atsižvelgiant į vaiko poreikius, gebėjimus, galias, tėvų lūkesčius sukurti vaikui saugią ir kūrybingą ugdymo(si) aplinką;

✓ Skatinti vaiką veikti, bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais, suaugusiais kartu plėtojant jo emocinę, socialinę ir kultūrinę patirtį;

✓ Saugoti, palaikyti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą, formuoti sveikos ir saugios gyvensenos nuostatas ir įgūdžius, tenkinti aktyvaus judėjimo poreikį, integruojant sveikos gyvensenos programą;

✓ Organizuoti pedagoginį ir psichologinį tėvų švietimą, skatinant aktyvų šeimos dalyvavimą vaikų ugdymo(si) procese;

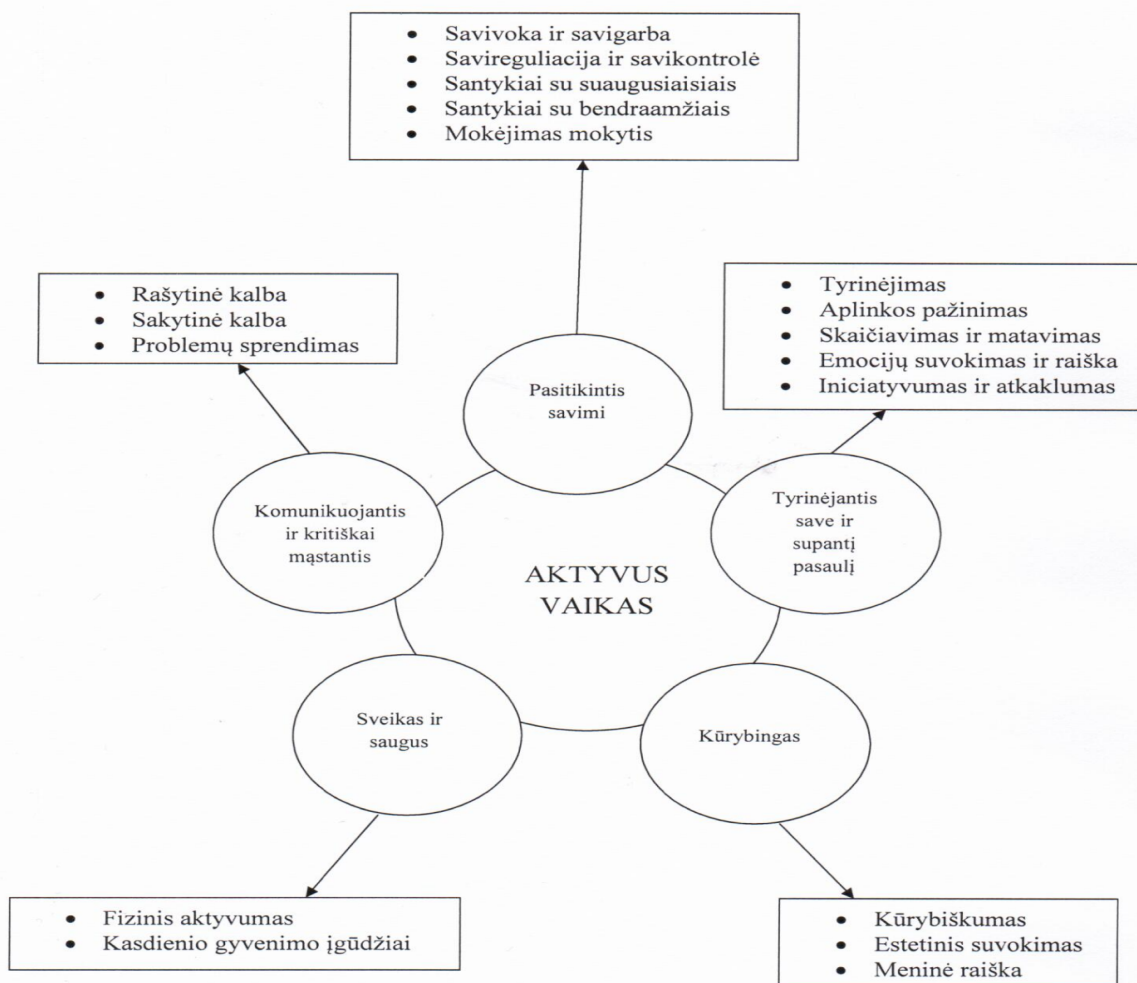
✓ Tenkinti pažintinius vaiko poreikius smalsaujant, tyrinėjant, tobulinant jau įprastus pasaulio pažinimo būdus ir išbandant naujus;

- ✓ Lavinti vaiko sakytinę ir rašytinę kalbą kaip saviraiškos, bendravimo, pažinimo priemonę;
- ✓ Sudaryti sąlygas vaikui kurti ir pajauti kūrybos džiaugsmą, grožėtis aplinka ir meno kūriniais;
- ✓ Palaikyti ir gerinti vaiko savijautą, puoselėjant jo savigarbą ir orumą;
- ✓ Skatinti ugdyti tautinę savimone, pažinti ir perimti tautos kultūrą, tradicijas, papročius.

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo turinys atitinka vaiko poreikius, interesus, tikslus. Vaikų ugdymas organizuojamas, įvertinant jų ypatingumą. Ugdymo idėjos plėtojamos namuose, įtraukiant tėvus, senelius, artimuosius. Bendros teminės šventės, popietės, vakaronės, išvykos, akcijos, projektai ir kt. – taip pat ugdymo plano dalis. Programa parengta visam ikimokykliniam laikotarpiui 3-6 metų vaikams, į atskiras grupes ugdymo turinys neskirstomas, nes tiek Ikimokyklinio ugdymo skyriuje, tiek Piliakalnio pagrindinio ugdymo skyriuje vaikai ugdomi mišrioje 3-6 metų vaikų amžiaus grupėse.

Ugdymo turinys sudarytas pagal tai, kokį vaiką ugdome. Kartu su tėvais siekiame išugdyti aktyvų vaiką, prioritetinėmis sritimis išskirdami loginio mąstymo ir kūrybiškumo ugdymą. Visos (18) pasiekimų sritys jungiamos į 5 pagrindines sritis (1 pav.). Ugdymo turinyje pateikiamos numatomos temos ir su jomis susietos vaikų veiksenos, mokymo metodai ir priemonės, kurios bus praplečiamos, konkretizuojamos ir detalizuojamos grupių metiniuose ir savaitiniuose ugdomosios veiklos planuose.

1 pav. „Vaikas – aktyvus ugdymo proceso dalyvis“

SVEIKAS IR SAUGUS

FIZINIS AKTYVUMAS

Vertybinė nuostata. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Esminis gebėjimas. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių- rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.

Vaiko pasiekimai

1-asis žingsnis	2-asis žingsnis	3-asis žingsnis	4-asis žingsnis	5-asis žingsnis	6-asis žingsnis
<p>✓ Sėdi, šliaužia, ropoja pirmyn ir atgal, žingsniuoja vedamas arba savarankiškai, išlaiko pusiausvyrą.</p> <p>✓ Tikslingai siekia daikto, rankos judėjimą seka akimis, pačiumpa ir laiko daiktą saujoje, kiša jį į burną, purto, mojuoja, gniaužo, dviem pirštais - nykščiu ir smiliumi -suima smulkų daiktą, perima daiktus iš vienos rankos į kitą.</p>	<p>✓ Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina stumdamas ar tempdamas daiktą, atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis, pralenda per kliūtis keturpėsčia, padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu, spiria kamuolį išlaikydamas pusiausvyrą.</p> <p>✓ Pasuka riešą, apverčia plaštaką delnu žemyn, pasuka delnu aukštyn, ploja rankomis. Rideną, meta, gauda kamuolį.</p>	<p>✓ Pastovi ant vienos kojos. Tikslingai, skirtingu ritmu eina ten, kur nori. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu, laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų.</p> <p>✓ Geriau derina akies-rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius, todėl tiksliau konstruoja, veria ant virvutės sagas, ridena, mėto, gauda, spiria kamuolį, įkerpa popieriaus kraštą.</p>	<p>✓ Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. Eina ant pirštų galų, gimnastikos suoleliu, lipa laiptais aukštyn ir žemyn nesilaikydamas už turėklų šokinėja abiem ir ant vienos kojos, nušoka nuo paauskstinimo. Mina ir vairuoja triratuką.</p> <p>✓ Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų. Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. Judesius tiksliau atlieka kaire arba dešine ranka, koja.</p>	<p>✓ Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu, aukštai keldamas kelius, atlikdamas judesius rankomis. Šokinėja abiem kojomis vietoje ir judėdamas pirmyn, ant vienos kojos šokinėja per virvutę. Laipioja lauko įrenginiais. Spiria kamuolį į taikinį iš įvairių padėčių.</p> <p>✓ Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka. Iš įvairių padėčių meta kamuolį į taikinį, tiksliau gauda. Įsisupa ir supasi sūpynėmis.</p>	<p>✓ Eina ratu, poroje, prasilenkdamas, gyvatėle, atbulomis, šonu. Išvermingas, bėga ilgesnius atstumus. Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu. Šokinėja ant vienos kojos judėdamas pirmyn, šoka į tolį, į aukštį. Vaziuoja dviračiu.</p> <p>✓ Rankos ir pirštų judesius atlieka vikriau, greičiau, tiksliau. Tiksliau valdo pieštuką bei žirkles ką nors piešdamas, kirpdamas. Su kamuoliu atlieka sportinių žaidimų elementus, žaidžia komandomis, derindamas veiksmus.</p>
Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)					
Temos	Vaikų veiksenos	Metodai ir priemonės		Pastabos	
✓ „Sportuoju ir augu sveikas“	Vaikas užlipa ant bet kokio paauskstinimo ir nušoka ant žemės. Mėto kamuolį į taikinį. Mėto kamuolį	Sportinės pramogos, sveikatos dienos, projektai, pratimų komplektai taisyklingai kūno laikysenai		Integruojama: „Sveikos gyvensenos ugdymo	

<p>✓ „Noriu džiaugtis, kurti ir judėti“</p> <p>✓ „Žaidimų dienele“</p>	<p>vienas kitam ir gauda, meta į žemę viena ranka, o kita ranka jį pagauna. Aktyviai veikia su įvairiomis priemonėmis (kamuoliais, lankais, lazdelėmis ir kt.).</p> <p>Žaidžia judriuosius žaidimus, kurie aktyvina ne tik kūno judėjimą, bet ir suteikia emocijų, išgyvenimų, aktyviai veikia kūno kultūros užsiėmimuose. Pieštuku, teptuku, piešia, braižo nesudėtingas geometrines figūras. Iš plastilino lipdo įvairius daiktus, kerpa tiesiai, taisyklingai laikydamas žirkles ir klijuoja pasirinktas figūras, atlieka smulkiosios motorikos lavinimo pratimus.</p> <p>Žaisdamas juda įvairiais būdais (pvz., vaikšto kaip gandas, šokinėja kaip varlytė ir kt.). Atsigula ant nugaros ir „mina dviratį“. Iš pradžių lėtai, paskui vis greičiau ir greičiau. Vaikas suglaustomis kojomis šoka į apskritimo vidų, paskui į išorę, po to šokinėja viena koja. Meta kamuolį į žemę viena ranka, o kita ranka jį pagauna. Žaidžia kitus judrius kiemo žaidimus: „Susirask porą“, „Medžiotojas ir kiškiai“, „Jūra banguoja“ ir kt.</p>	<p>formuoti, mokomieji sveikatingumo žaidimai, informaciniai lankstinukai tėvams, knygelės, dėlionės, loto augimo ir sveikatos temomis.</p> <p>Vaikai žaidžia su pritaikytais indais ir stalo įrankiais, buities technika; praktiniai užsiėmimai su priemonės varstymui, segiojimui, raišiojimui; kamuoliais, skirtais šokuoti, suptis; supamieji žaislai; riedantys žaislai (karučiai, automobiliai, traukiniai ir kt.) ir pan.</p> <p>Fiziniai, praktiniai užsiėmimai su lankais, šokdynėmis, virvutėmis, kamuoliais, kėgliais, sienelėmis, kopėčiomis, gimnastikos suoleliais, čiužiniais; priemonėmis estafetėms, kliūtimis; audeklo atraižomis, rupiu žvyru, nugludintais akmenėliais ir kt.</p> <p>Praktiniai įgūdžių užsiėmimai su pincetu, su šaukštu: („Kukurūzų atskyrimas“, „Smėlio perpylimas“).</p> <p>Praktiniai gyvenimo pratimai: „Kamštelių parinkimas“.</p>	<p>programa“, M. Montessori pedagoginės sistemos netradiciniai ugdymo(si) elementai, „Etnokultūros ugdymo programa“.</p>
--	---	---	--

KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI

Vertybinių nuostata. Noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.

Esminis gebėjimas. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

Vaiko pasiekimai

1 - asis žingsnis	2-asis žingsnis	3 - asis žingsnis	4 - asis žingsnis	5 - asis žingsnis	6 - asis žingsnis
<p>✓ Bando savarankiškai valgyti ir gerti iš puodelio.</p>	<p>✓ Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai.</p> <p>✓ Kartais parodo mimiką, ženklaus arba pasako, kada nori</p>	<p>✓ Savarankiškai valgo ir geria. Pradedama naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti.</p> <p>✓ Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas</p>	<p>✓ Valgo gana tvarkingai. Primenamas po valgio skalauja burną. Pasako, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. Padeda</p>	<p>✓ Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojasi stalo įrankiais. Domisi, koks maistas sveikas ir naudingas. Serviuoja ir tvarko stalą,</p>	<p>✓ Valgo tvarkingai. Pasako, jog maistas reikalingas, kad augtume. Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika, vieną kitą - kurio vartojimą reikėtų</p>

	tuštintis ar šlapintis. Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. Paprašytas padeda žaislą į nurodytą vietą.	susitvarko. Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia, bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. Padeda į vietą vieną kitą daiktą.	suaugusiajam serviruoti ir po valgio sutvarkyti stalą. ✓ Dažniausiai savarankiškai naudojasi tualetu. Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia. Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė. ✓ Pasako, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų.	vadovaujamas suaugusiojo. ✓ Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. ✓ Žaisdamas, ką nors veikdamas stengiasi saugoti save ir kitus. ✓ Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai.	riboti. ✓ Suaugusiųjų padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal orus. ✓ Savarankiškai ar priminus laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. Stebint suaugusiajam saugiai naudojasi veiklai skirtais aštriais įrankiais. Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus.
Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)					
Temos	Vaikų veiksenos	Metodai ir priemonės		Pastabos	
✓ „Sveikata – brangiausias turtas”	Įgyja supratimą apie asmens higieną, sveiką mitybą. Rūpinasi asmens higiena, plauna rankas prieš valgį, išsiaiškina, kad kiekviena maisto rūšis padeda jiems augti sveikiems (vitaminai, daržovės, vaisiai), žino, ką daryti, kur kreiptis kai serga. Įpranta laikytis asmens higienos, grūdintis.	Grūdinimosi vonelės; Vaisių ir arbatų skanavimo valandėlės.		Integruojama: „ Sveikos gyvensenos ugdymo“, „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos” programos.	
✓ „Saugus elgesys gatvėje. Galimi pavojai aplinkoje”	Įpranta saugiai elgtis gatvėje. Stengiasi saugiai elgtis, vengti pavojų, jaučia atsakomybę už savo sveikatą, moka suprasti ir atjausti draugą, sužino ir įsitikina, kokie pavojai slypi aplinkoje, pratinasi jų išvengti. Įgyja supratimą apie kvaišalų žalą.	Policijos draugo “Amsio” paskaitėlės; išvyka į miestelio gaisrinę; kelio ženklų stebėjimas gatvėje; mokomųjų filmukų peržiūra.		Organizuojami susitikimai- paskaitėlės su gimnazijos sveikatos specialiste, dantų gydytoja.	
✓ „Daržovės – vitaminų šaltinis”	Sužino apie naudingiausias vaisių ir daržovių savybes. Sveikatingumo dienomis valgo įvairias daržoves ir vaisius. Laikosi tinkamos valgymo kultūros bei asmens higienos.	Vaisių skanavimo valandėlės. Arbatėlių gėrimas. Stalo dengimas, pagalba nurenkant stalą.			

✓ „Kaip išsaugoti šypsena?“	išsaugoti	Sužino, kodėl reikia rūpintis savo dantimis, kas saugo, stiprina dantis, žino dantų pavadinimus, ko bijo dantukus graužiantys mikrobai.	Dantukų maketas.	
✓ „Sveika mityba. Masto nauda“	Masto	Igyja supratimą apie sveiką mitybą, kasdieninio valgymo metu mokosi ir naudojami stalo įrankiais: peiliu ir šakute, šaukštu, gerai sukramto.	Mitybos piramidės plakatas.	

KŪRYBINGAS

ESTETINIS SUVOKIMAS

Vertybinė nuostata. Domisi, gėrasi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.

Esminis gebėjimas. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

Vaiko pasiekimai

1-asis žingsnis	2-asis žingsnis	3-iasis žingsnis	4-asis žingsnis	5-asis žingsnis	6-asis žingsnis
✓ Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį bei rodo pasitenkinimą, kai yra emociškai kalbinamas suaugusiojo, kai mato ryškius, gražių formų daiktus, girdi ritmiškus muzikos ir kitus garsus, mato šokio judesius. Įdėmiai ir su džiaugsmu žiūrinėja spalvingų iliustracijų knygele, liečia rankutėmis, kalbina spalvingus paveikslėlius.	✓ Skirtingai reaguoja girdėdamas besikeičiančių intonacijų suaugusiojo kalbinimą, muzikos garsus, matydamas gražius gamtos bei aplinkos daiktus ar vaizdus, spalvingas knygelių iliustracijas, šokančius ir vaidinančius vaikus ar suaugusiuosius. Intuityviai mėgdžioja tai, kas jam patinka. ✓ Aktyviai reiškia emocijas klausydamas linksmos muzikos, dainos.	✓ Atpažįsta kai kuriuos jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo veikėjus, dailės kūrinius. Stebi tapantį suaugusįjį. ✓ Pats ima mėgdžioti tapymo veiksmus. Sulaukęs pagyrimo ir palaikymo, džiaugiasi bei bando dar.	✓ Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti. ✓ Priėjęs prie lentynėlės susidomi šiaudiniu paukšteliu, jį apžiūrinėja. ✓ Išijautęs į piešimo procesą, emociškai komentuoja savo piešinį.	✓ Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrasi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais. ✓ Pasako, kaip jautėsi ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas.	✓ Stengiasi kuo gražiau šokti, vaidinti, deklamuoti, dainuoti, piešti, konstruoti. Gėrasi ir grožisi savo menine kūryba. ✓ Emociškai išgyvena meno kūrinius. ✓ Gana ilgai sutelkia dėmesį ir seka jį sudominusį vaidinimą ar filmuką.

Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)

Temos	Vaikų veiksenos	Metodai ir priemonės	Pastabos
✓ „Rudens spalvų	Džiugiai eina į salėje vykstančią muzikinę valandėlę, noriai	Šventinė popietė.	Integruojama

<p>paletė“</p> <p>✓ „Ganiavos pabaigtuvės – piemenėlių šventė“</p> <p>✓ „Adventiniai vakarėjimai“</p> <p>✓ „Skamba kalėdiniai varpeliai“</p> <p>✓ „Mano gimtinė – Lietuva. Vasario 16- oji“</p> <p>✓ „Užgavėnių savaitė“</p> <p>✓ „Amatai ir linksmybės“</p> <p>✓ „Velykos – pavasario šventė“</p> <p>✓ „Mamytė mylima“</p>	<p>dainuoja, šoka, žaidžia. Aktyviai reiškia emocijas, sulaukęs pagyrimo, džiaugiasi bei bando dar.</p> <p>Reiškia džiugias emocijas, dainuodamas lietuvių liaudies dainas, žaisdamas lietuvių liaudies žaidimus. Įgyja supratimą apie liaudišką muziką, išmoksta atpažinti gamtos garsus.</p> <p>Domisi ir emociškai reaguoja į pinamą advento vainiką. Džiaugiasi gaminamas kalėdines dekoracijas. Estetinių meno kūrinių ir savo kūrybos vertinimą susieja su doriniais, emocijiniais išgyvenimais.</p> <p>Išreiškia norą gražiai dainuoti, šokti, vaidinti Kalėdinį vaidinimą, skirtą Kalėdų seneliui ir tėveliams. Džiaugiasi savo ir draugų karnavaline apranga.</p> <p>Darydamas įvairius darbelius mūsų Tėvynės-Lietuvos tematika, įsijaučia į savo darbo procesą, emociškai komentuoja savo darbelį.</p> <p>Džiaugiasi jau girdėtu instrumentinės muzikos įrašu, daina, bando kartu dainuoti. Grožisi savo gražiais Užgavėnių drabužiais, nori pasipuikuoti prieš kitus.</p> <p>Pasako savo nuomonę, kuris padarytas darbelis, kuri jo paties ir kitų grupės draugų meninė veikla, rezultatai patiko labiausiai ir kodėl.</p> <p>Su dideliu susidomėjimu dalyvauja kūrybos procese, moka paaiškinti apie velykinio kiaušinio marginimo procesą. Kalbėdamas apie draugo darbelį, šoki, pagiria, kad buvo gražu.</p> <p>Padainavęs, pažaidęs muzikinį ratelį ar žaidimą, pasako, kuris labiau patinka, o kuris nelabai. Išsako savo nuomonę, kodėl</p>	<p>Rudens gėrybių paroda.</p> <p>Dainelės ir žaidimai apie piemenėlius, jų ganomus gyvulius ir kiti ganiavos papročiai.</p> <p>Adventiniai užsiėmimai su tėveliais, parapijos klebonu. Kalėdinių dekoracijų gamyba.</p> <p>Kalėdiniai vaidinimai, dainos, žaidimai.</p> <p>Lietuvos simbolikos ir žemėlapių gamyba.</p> <p>Užgavėnių kaukių gamyba.</p> <p>Projektas „Matuojosi tėvelių profesiją“.</p> <p>Velykinių dekoracijų gamyba ir paroda.</p> <p>Dovanėlių mamytėms gamyba.</p>	<p>„Etnokultūros programa“.</p>
---	---	---	---------------------------------

✓ „Iš palaukės“	vaidinimų	patiko ar nepatiko matytas šokis. Džiaugiasi galėdamas išreikšti meilę mamai kūrybiniais darbeliais, dainomis ir šokiais. Vaidindamas, įsikūnydamas į įvairius personažus, siekia meninės kūrybos grožio, noriai ir su džiaugsmu stengiasi viską atlikti kuo gražiau.	Teatro diena – visos grupės pristato po vaidinimą. Kūrybiniai darbai.
✓ „Sudie, pasaka“	vaikystės	Reiškia nuomonę apie grupės aplinkos estetiką, pastebi, kada daiktai išdėlioti gražiai ir tvarkingai, grupė, salė papuoštos. Supranta, kad švara ir tvarka – tai gražu. Saugo ir puoselėja gamtos grožį, noriai puošia grupės aplinką.	

MENINĖ RAIŠKA

Vertybinė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia išpūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

Vaiko pasiekimai

1-asis žingsnis	2-asis žingsnis	3-iasis žingsnis	4-asis žingsnis	5-asis žingsnis	6-asis žingsnis
<p><i>Muzika, šokis:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Reaguoja į muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas, judesius, išraiškingą mimiką. <p><i>Žaidimai, vaidyba:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Kalbinamas, žaidinamas reiškia emocijas, norus įvairiomis balso intonacijomis, veido mimika, plojimu. <p><i>Vizualinė raiška:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Storu pieštuku, teptuku, kreidele baksnoja, brauko, tepinėja palikdamas pėdsakus. Domisi ir džiaugiasi dailės priemonėmis, jas liečia, 	<p><i>Muzika, šokis:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais mėgdžioja žaidinimų judesius, suaugusiųjų balso intonacijas, muzikos garsus, dviejų – trijų garsų melodijas ar daineles. Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena koku nors daiktu. <p><i>Žaidimai, vaidyba:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimus 	<p><i>Muzika, šokis:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Emocingai atliepia klausomus kūrinius – šypsosi, džiaugiasi, ploja, trepsi, sėdėdamas sūpuoja kojas ar pan. <ul style="list-style-type: none"> ✓ Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groja kartu su pedagogu. <p><i>Žaidimai, vaidyba:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Žaisdamas su daiktu ar žaislu atlieka matytus veiksmus, judesius. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. <p><i>Vizualinė raiška:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Spontaniškai reiškia 	<p><i>Muzika, šokis:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Klausydamasis ir tyrinėdamas gamtos garsus, trumpus vokaličius ir instrumentinius kūrinius, judesiais emocingai atliepia jų nuotaiką, tempą bei keliais žodžiais juos apibūdina. <ul style="list-style-type: none"> ✓ Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškiaus ritmo, laipsniškos melodinės slinkties autorines ir liaudies dainas. Dainavimą 	<p><i>Muzika, šokis:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės, instrumentinės muzikos įrašui ar gyvai skambančios muzikos kūriniai. <ul style="list-style-type: none"> ✓ Šoka sukamuosius ratelius, paprastų žingsnių autorinius ir penkių šešių natūralių judesių šokius. <p><i>Vaidyba</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Muzikiniuose 	<p><i>Muzika, šokis:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius išpūdžius. Įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus. <ul style="list-style-type: none"> ✓ Šoka sudėtingesnius ratelius, paprastųjų ir bėgamųjų žingsnių autorinius

<p>apžiūrinėja, varto.</p>	<p>bei žaidinimus mėgdžioja įvairias išgirstas intonacijas, parodytus veiksmus. Įvairius jausmus, norus rodo judesiais ir veiksmais.</p> <p><i>Vizualinė raiška:</i></p> <p>✓ Spontaniškai keverzoja rankų judesių piešinius, juos apžiūrinėja.</p> <p>✓ Tyrinėdamas dailės medžiagas ir priemones intuityviai atranda skirtingus veikimo jomis būdus.</p>	<p>emocijas, išpūdžius dailės priemonėmis ir medžiagomis. Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius.</p> <p>✓ Piešdamas, spauduodamas, tapydamas, lipdydamas, konstruodamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu.</p>	<p>palydi ritmiškais judesiais.</p> <p>✓ Improvizuoja, spontaniškai kuria ritminius, melodinius motyvus savo vardui, žodžiams.</p> <p><i>Žaidimai, vaidyba:</i></p> <p>✓ Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius.</p> <p><i>Vizualinė raiška:</i></p> <p>✓ Patirtį išreiškia įvairiomis linijomis, jų deriniais, dėmėmis, geometrinėmis ir laisvomis formomis, spalvomis.</p> <p>✓ Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis. Kuria koliažus, spauduoja įvairiomis priemonėmis, konstruoja, lipdo</p>	<p>žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3-4 veiksmų seką, vaizduojančią augimą, darbų, veikėjų judėjimą, stengiasi perteikti veikėjo nuotaiką.</p> <p><i>Vizualinė raiška:</i></p> <p>✓ Savo emocijas, patirtį išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. Kuria pagal išankstinį sumanymą, kuris procese gali kisti.</p> <p>✓ Eksperimentuoja tapybos, grafikos, mišriomis dailės priemonėmis ir medžiagomis, fotografuoja, piešia skaitmeninėmis priemonėmis</p>	<p>ir natūralių judesių šokius.</p> <p><i>Vaidyba</i></p> <p>✓ Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius, perteikia veikėjo mintis, emocijas.</p> <p><i>Vizualinė raiška:</i></p> <p>✓ Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. Vaizdus papildo grafiniais ženklais.</p> <p>✓ Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninio piešimo ir kitomis kompiuterinėmis technologijomis.</p>
----------------------------	--	---	---	--	--

				nesudėtingas formas.		
Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)						
Temos		Vaikų veiksenos		Metodai ir priemonės		Pastabos
✓ „Rudens spalvų paletė“		Klausosi vaikiškų dainelių, trumpų instrumentinių kūrinėlių apie rudenį. Dainuoja trumpas, nesudėtingas, siauro diapazono dainas. Kartu su suaugusiuoju rankų ir kūno judesiais rodo saulutę, lietu, ploja, trepsi ar kt.		Kūrybiniais darbais iš rudens gerybių.		Integruojama „Etnokultūros programa“.
✓ „Adventiniai vakarajimai“		Drauge su pedagogu eina ratelius, jų tekstą imituoja rankų, kojų judesiais. Apžiūri instrumentus, kuriais groja, klausosi jų skambėjimo, tyrinėja garsus, muša nesudėtingos struktūros ritmą. Pritaria suaugusiojo grojimui vaikiškais ritminiais muzikos instrumentais.		Dainuojamos adventinės dainos, žaidžiami advento laikotarpiui skirti liaudiški žaidimai.		
✓ „Skamba varpeliai“	kalėdiniai	Skanduoja, ploja, trepsi, kuria kalėdines daineles ir judesius muzikai, sukasi kaip lapai, snaigės, nutupia, pakyla ir vėl sukasi. Judesių kūrybai pasirenka atitinkamas priemones: kaspinus, spalvotas skareles, medžiagos atraižas, juosteles. Šoka spontaniškai kurdamas trijų-keturių natūralių judesių seką. Piešia linijas sniege. Mėgina piešti flomasteriu abiem rankom. Karpo snaiges, senius besmegenius.		Šventinė kalėdinė popietė.		
✓ „Lietuva- šalis gimtoji“		Klausosi įvairių stilių muzikos kūrinių. Tyrinėja, kuo jie skiriasi, ar panašios nuotaikos, tempo, dinamikos atžvilgiu. Atpažįsta Lietuvos himną. Muzikos kūrinėje atpažįsta ir skiria kai kuriuos instrumentus (pvz.: smuiką, kankles, gitarą ir kt.). Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos vienbalses dainas apie Lietuvą. Piešia ir karmo vėliavėles, aplikuoja, tapo Lietuvos simboliką.		Projektas „Kaip surasti Lietuvą?“.		
✓ „Atverkime knygelę“	pasakų	Kartu su suaugusiu piešia, spalvina, klijuoja, išdėsto dekoracijų detales savo knygelėje. Kuria savo pasakas. Knygelės puošia įvairia gamtine medžiaga, popieriaus lankstinukais.		„Knygelės gamyba“.		
✓ „Tau, mamyte“				Šventinė popietė, skirta mamai.		

<p>✓ Sudie, pasaka“</p>	<p>vaikystės</p> <p>Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais groja dviejų, trijų garsų melodijas, dainuoja ir šoka. Kuria gėlių kompozicijas mamai.</p> <p>Gamina atminimo dovanėles užaugusiems draugams, kurie jau išeina į mokyklą. Kuria „gražius vaizdus“ lauke ant žemės, dėliodamas įvairius daiktus, figūrėles.</p>	<p>Darbelis atminčiai.</p>			
KŪRYBIŠKUMAS					
Vaiko pasiekimai					
1-asis žingsnis	2-asis žingsnis	3-iasis žingsnis	4-asis žingsnis	5-asis žingsnis	6-asis žingsnis
<p>✓ Pastebi ir smalsiai, gyvai reaguoja į naujus daiktus, žmones, aplinkos pasikeitimus.</p>	<p>✓ Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais.</p> <p>✓ Atranda naujus veiksmus (tapyti ant veidrodžio, ridenti, nardinti į vandenį ir kt.) ir taiko juos daiktams tyrinėti.</p>	<p>✓ Atranda vis naujus dalykus artimiausioje įprastoje aplinkoje.</p> <p>✓ Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus, apie kuriuos jam pasakojama, skaitoma. Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus.</p>	<p>✓ Išvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes.</p> <p>✓ Pasitelkia vaizduotę ką nors veikdamas: žaisdamas, pasakodamas, judėdamas, kurdamas.</p> <p>✓ Sugalvoja įdomių idėjų skirtingų veikimo būdų.</p>	<p>✓ Klausinėja, aiškindamasis jam naujus, nežinomus dalykus.</p> <p>✓ Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį. Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus.</p> <p>✓ Džiaugiasi savitu veiksmo procesu ir rezultatu.</p>	<p>✓ Nori atlikti ir suprasti vis daugiau naujų, nežinomų dalykų.</p> <p>✓ Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, fantazuoja.</p> <p>✓ Ieško atsakymų, naujų idėjų, netikėtų sprendimų, neįprastų medžiagų, priemonių, atlikimo variantų, lengvai, greitai keičia, pertvarko, pritaiko, siekia savito rezultato.</p> <p>✓ Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip.</p>
Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)					
Temos	Vaikų veiksenos		Metodai ir priemonės		Pastabos
<p>✓ „Rudenėlio dovanos“</p>	<p>Iš namų atsineša gilių, kaštonų, kankorėžių ir t.t. ir iš jų</p>		<p>Žaidybinis metodas - panaudoja įprastus</p>		

<p>✓ „Brenda besmegeniai“ seniai</p> <p>✓ „Užgavėnių savaitė“</p> <p>✓ „Amatai linksmybės“ ir</p> <p>✓ „Mano gimtinė – Lietuva“</p> <p>✓ „Velykos – pavasario šventė“</p>	<p>kuria žaislus ir kitus netikėtus, vaikų vaizduotę atspindinčius produktus.</p> <p>Gamtoje išbando tai, ko nepatyrė – voliojasi sniege, žaidžia sniego gniūžtėmis, statyto įvairius statinius. Eksperimentuoja su sniegu, stebi varveklis, snaigių formų įvairovę, sniego, ledo atsiradimą ir išnykimą, pėdsakus ant sniego, tyrinėja ledą, lipdo iš sniego, piešia ant sniego guašu, dažo ledo gabalėlius.</p> <p>Eksperimentuoja ant balto ir spalvoto, įvairaus formato, dydžio popieriaus pirštu, teptuku, šiaudeliu, trintuku, kamšteliu gaminat Užgavėnių kaukes.</p> <p>Sužino ir išbando įvairių tapybos priemonių, medžiagų, technikų naudojimo galimybes. Daro darbo įrankius iš kartono ir buitinių atliekų.</p> <p>Stebi ir tyrinėja tautodailės ir profesionaliosios dailės kūrinius, patys pina tautines juosteles, rengia lėles, gamina vėliavėles ir kt. Klausosi pasakojimų, analizuoja nuotraukas, paveikslus, susijusius su Lietuva. Iš kamštelių kuria Lietuvos vėliavą, Gedimino pilį. Dalijasi išpūdžiais, kaip sekėsi dirbti, kaip pavyko sukurti naują darbelį.</p> <p>Išbando įvairius piešimo būdus ir technikas gaminat velykinius margučius, zuikučius ir kitus simbolius. Sukuria naujus savo sugalvotus siužetus, tyrinėja ir išbando naujus žaislus, atrasdamas naujas jų savybes ir paskirtį. Mokosi patarlių, mįslių apie Velykų simbolius bei pavasario objektus. Patinka diskutuoti „Kodėl švenčiame Velykas?“, aptarti kilusias idėjas, temas, užduotis. Geba kelti klausimus, pastebėti trūkstantį</p>	<p>objektus savo veiklai. Pvz.: giliukai, kaštonai tampa gyvūneliais. Smulkiosios motorikos lavinimo pratimai „Paslapčių maišelis“.</p> <p>Naujų sumanymų kūrimas, įgyvendinimas; savaip įgyvendinama pedagogo pasiūlyta idėja; meno kūrinių stebėjimas; meninių projektų kūrimas; saviraiška meno priemonėmis; improvizavimas; kūrybinės raiškos renginių organizavimas; švenčių ir tradicijų kūrimas.</p> <p>„Ryto ratas“, „Autoriaus kėdė“, „Paslapčių maišelis“.</p> <p>„Ryto ratas“, „Svečias“, „Paslapčių maišelis“, „Smėlio terapija“, žaidybinis metodas – panaudoja kamštukus savo veiklai.</p> <p>Įvairūs piešimo būdai ir technikos.</p>	
---	---	---	--

<p>✓ „Vaidiname, inscenizuojame pasaką”</p> <p>✓ „Atverkime pasakų skrynelę”</p>	<p>informaciją ir t. t.</p> <p>Žaisdamas persikūnija į įvairius pasakų veikėjus, sugalvoja nebūtų personažų. Derina įvairias medžiagas, buitines daiktus, baldus ir sukuria naujus objektus, išbando ir jungia įvairią veiklą. Tapytus darbelius naudoja žaidimams, vaidybai. Vaidina panaudodamas pirštines, pirštukines, lazdelines lėles bei lėles šešėlių teatrui iš įvairių medžiagų, žaidžia stalo teatrą, kuria spektakliukus draugams.</p>	<p>Vaidybiniai metodai, lėlių gamyba.</p> <p>„Ryto ratas“, „Autoriaus kėdė“, „Tylos valandėlė“.</p>	
<p>✓ „Mano šeima”</p>	<p>Susipažįsta ir plėtoja suvokimą, jog pasakos gyvena knygoje. Kuria savos kūrybos knygeles. Mėgina patys sekti, atpasakoti, deklamuoti trumpas pasakas. Mėgsta improvizuoti, kurti naujas, netikėtas, originalias fantastines istorijas, užsiimti nauja veikla. Daug žinomų pasakų vietų pakeičia naujomis, piešdamas piešinius ar vaidindamas, improvizuodamas įvairias istorijas. Kūno judesiu, mimika vaizduoja įvairius gyvūnus, jų charakterius, negyvosios gamtos objektus.</p> <p>Kuria meninius darbelius: štampuoja, plėšo, kerpa, lipdo, aplikuoja iš skirtingo šiurkštumo, storumo, įvairių spalvų popieriaus. Gamina atvirukus, knygeles, dovanėles šeimos nariams.</p>	<p>Projektas „Mano šeima“.</p>	

TYRINĖJANTIS SAVE IR SUPANTĮ PASAULĮ

TYRINĖJIMAS

Vertybinė nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.

Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

Vaiko pasiekimai

1 - asis žingsnis	2 - asis žingsnis	3 - asis žingsnis	4 - asis žingsnis	5 - asis žingsnis	6 - asis žingsnis
✓ Stengiasi pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti, paragauti	✓ Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi	✓ Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir	✓ Pats pasirenka žaidimui ar kitai	✓ Geba suvokti ryšį tarp to, kaip daiktas	✓ Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip

<p>žaislus ir kitus daiktus. ✓ Reaguoja į tai, kas vyksta aplinkui, bando dalyvauti (mimika, judesiais, garsais).</p>	<p>kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. ✓ Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusį veiksmą prašo pakartoti daug kartų.</p>	<p>medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.</p>	<p>veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina, kodėl pasirinko. ✓ Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas (pvz., plaukia ar skęsta, rieda ar sukasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito ar ne ir pan.).</p>	<p>padarytas ir jo paskirties (pvz., ratai yra apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti). ✓ Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai, ir jų savybėmis. ✓ Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti. ✓ Išskiria akivaizdžius daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų bruožus, savybes, kalbėdami apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus.</p>	<p>auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atlieka paprastus bandymus. ✓ Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti. ✓ Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. ✓ Aktyviai tyrinėdami aplinką demonstruoja vis didėjančią kūno kontrolę, savo galimybės išplėsti pasitelkia įrankius ir kitas priemones (pvz., lupą, mikroskopą). ✓ Su suaugusiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultata, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose diagramose, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus ir</p>
--	---	---	--	---	--

					kitus darbus. ✓ Palygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tikslingai grupuoja ir klasifikuoja.
Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)					
Temos	Vaikų veiksenos	Metodai ir priemonės	Pastabos		
✓ „Aš – konstruktorius”	Žaidimui naudoja įvairius daiktus, aiškinasi, kaip tai veikia, kas tai yra. Domisi medžiagomis iš kurių padaryti daiktai, jų savybėmis.	Įvairių dėlionių, kaladėlių dėliojimas. Žaislų gaminimas iš kartono, antrinių žaliavų ir pan.	Integruojami M. Montessori pedagoginės sistemos netradiciniai ugdymo(si) elementai.		
✓ „Smalsiukų šalyje”	Dalyvauja, stebi ir patys bando atlikti bandymus. Stebi ir komentuoja reiškinius, vykstančius gamtoje, aplinkoje. Stebimo objekto pasikeitimus fiksuoja lentelėje.	Nesudėtingi bandymai, pvz.: tirpinti medžiagas, daiginti sėklas, ardyti nebereikalingus prietaisus ir pan.			
✓ „Jaunieji tyrinėtojai“	Sugeba susirasti informaciją knygoje, susipažįsta su savo miesteliu, rajonu saugiai naudotis kompiuteriu, prietaisais. Samprotauja, ką atrado, sužinojo, kelia klausimus, siūlo idėjas.	Akcijos-išvykos į mišką (pažintis su medžiais, augalais, gyvūnais, aptariama kuo minta laukiniai žvėreliai, kaip jiems galime padėti ir t.t.) prie upės, į stadioną.			
APLINKOS PAŽINIMAS					
Vertybinė nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.					
Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.					
Vaiko pasiekimai					
1-asis žingsnis	2-asis žingsnis	3-asis žingsnis	4-asis žingsnis	5-asis žingsnis	6-asis žingsnis
✓ Domisi aplinka, sutelkia dėmesį į arti esančius veidus, daiktus. ✓ Reaguoja į skirtingus vaizdus, paviršius, kvapus, garsus, skonus.	✓ Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. ✓ Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų	✓ Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais.	✓ Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, automobiliai, keliai, parduotuvės ir pan.).	✓ Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus. Samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo	✓ Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir augalų. ✓ Moka prižiūrėti kambarinius augalus,

<p>✓ Atpažįsta artimus žmones, žaislus, daiktus.</p>	<p>atvaizdus. ✓ Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi (šukos, šaukštas, nosinaite).</p>	<p>✓ Skiria atskirus gamtos reiškinius. ✓ Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje. ✓ Pasako savo ir savo šeimos narių vardus. ✓ Dalyvauja prižiūrint augalus ar gyvūnus.</p>	<p>✓ Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena, pavadinimus, savo vardą ir pavardę. ✓ Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. ✓ Pastebi ir nusako aiškiausiai pastebimus gyvūnų ir augalų požymius. ✓ Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus. ✓ Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškiniu (rūkas, pūga, šlapdriba).</p>	<p>skirtumus. ✓ Skiria daržoves, vaisius, uogas, nusako, kaip naudoti maistui. ✓ Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti (pvz., ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra). ✓ Pasakoja apie savo šeimą, jos buitį, tradicijas. ✓ Moka papasakoti apie savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę. Pasako savo gatvės pavadinimą. Įvardija kelis žinomus gimtojo miesto objektus. ✓ Gali savarankiškai nueiti į darželio salę, biblioteką, valgyklą ar, pvz., dailės studiją. ✓ Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis.</p>	<p>daržoves, stebi jų augimą. ✓ Papasakoja apie naminių gyvūnų naudą žmonėms ir augalų naudojimą maistui. ✓ Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. ✓ Pasako tėvų profesijas, įvardija savo gimtinačius, žino savo namų adresą. ✓ Pasako savo šalies ir sostinės pavadinimą. ✓ Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką. Samprotauja apie tai, kad gamindami daiktus žmonės įdeda daug darbo, kokių savybių žmogui reikia darbe, kokios yra profesijos. ✓ Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė. ✓ Pradeda jausti prierašumą prie</p>
--	---	--	---	---	--

				artimiausios gamtinės aplinkos, dalyvauja ją prižiūrint ir puošiant, suvokia savo vietą joje. ✓ Mokosi rūšiuoti atliekas.
Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)				
Temos	Vaikų veiksenos	Metodai ir priemonės		<i>Pastabos</i>
✓ „Augalų ir gyvūnų šalyje”	M Mokosi pavadinti kai kuriuos dažniau sutinkamus augalus ar gyvūnus, padeda juos prižiūrėti. Skirsto gyvūnus ir augalus pagal aiškiai matomus išorinius požymius, kalba apie tai, kur gyvena laukiniai ir naminiai gyvūnai (tvarte, miške, zoologijos sode, vandenyje).	Pažinimą skatinantys metodai: tyrinėjimas; eksperimentavimas; informacijos paieškos; idėjų paieškos ir atranka; vaikui įdomių, jo patirtį plečiančių temų, projektų, medžiagų pasiūlymas; išvykų, tyrinėjimų-atradimų planavimas ir organizavimas; analizės, išvadų darymas; naujų technologijų naudojimas.		Integruojama: „Sveikos gyvensenos ugdymo programa“, M. Montessori pedagoginės sistemos netradiciniai ugdymo(si) elementai, „Etnokultūros ugdymo programa“.
✓ „Aš esu žmogus”	Domisi savimi, pavadina savo kūno dalis ir žino jų paskirtį, priežiūrą. Apibūdina ir piešia save.	Žaidimai: „Atpažink rankų porą“, „Ivardink kūno dalis“ ir pan.		
✓ „Mano šeima”	Domisi savo šeima, pasako šeimos narių vardus, pavardes, pasakoja kur dirba tėveliai; papasakoja apie giminę, šeimos šventes. Kartu su tėvais sudaro „Šeimos medį”. Kalba apie tai, kuo bus suaugę.	„Šeimos medis”.		
✓ „Keturi metų laikai”	Stebi metų laikų kaitų požymius, domisi neįprastais gamtos reiškiniais. Žiūri filmus apie gamtą, paveikslėlius knygoje, nuotraukas, patys aiškinasi ką mato, klausia.	„Anksčiau - dabar – vėliau“, „Stebėjimo kalendorius“, „Gamtininko kalendorius“, dainelės apie gamtą, gamtos reiškinius („Upeliukas“, „Kapt, kapt“ ir kt.).		
✓ „Mėnulis dėl nakties...”	Domisi dangaus kūnais, ieško informacijos apie juos knygoje, internete. Tyrinėja žemėlapius, gaubli. Stebi žvaigždes, mėnulį įvairiais metų laikais, ryte ateinant į darželį, vakare išeinant iš darželio ir geba	Žaidimai: „Žemė, oras, vanduo“, „Surask toki patį“.		

<p>✓ „Ką pasakojo sena klumpė”</p>	<p>papasakoti ką mato.</p> <p>Domisi daiktais, nusako daikto pagaminimo seką. Noriai išbando senovinius daiktus (lygina kočėlu, muša sviestą ir t.t.). Moka įvardinti dabartinės buities technikos pranašumus.</p>	<p>Projektas “Matuojusi tėvėlių profesiją”.</p>	
<p>✓ „Mano šalis – Lietuva”</p>	<p>Moka parodyti žemėlapyje Lietuvą, Vilnių, Darbėnų miestėlį, rajono centrą. Pažįsta Lietuvos vėliavą, herbą. Pažįsta ir įvardija gyvenamosios vietovės objektus (upę, mišką, parką, piliakalnį).</p>	<p>Piešinių ir darbėlių paroda „Mano miestelis”.</p>	
<p>✓ „Antras gyvenimas”</p>	<p>Rūšiuoja atliekas, žino šiukšlių kontėinerių spalvas, skiria, kokios atliekos į kurį metamos. Susipažįsta su atliekų panaudojimo galimybėmis ir daro įvairius darbėlius iš jų.</p>	<p>Projektas “Žalia stotelė”- žaislai ir rūbai iš antrinių žaliavų.</p>	

SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS

Vertybėnė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.

Esminis gebėjimas. Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas. Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.

Vaiko pasiekimai

1-asis žingsnis	2-asis žingsnis	3-asis žingsnis	4-asis žingsnis	5-asis žingsnis	6-asis žingsnis
<p>Skaičiavimas: ✓ Gestais, mimika parodo, jog suvokia, ką reiškia yra (nėra), dar, taip (ne). Matavimas: ✓ Susidomi, kai parodomas kitokios formos, dydžio, spalvos daiktas: siekia jį paimti, tyrinėja. Atkreipia dėmesį į judančius, artėjančius daiktus, daug kartų kartoja matytus</p>	<p>Skaičiavimas: ✓ Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug (parodo pirštukais, kiek turi metukų). Matavimas: ✓ Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos</p>	<p>Skaičiavimas: ✓ Skiria žodžius: mažai (vienas, du) ir daug. Paprašytas duoda kitiems po vieną žaislą, daiktą. ✓ Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę. Matavimas: ✓ Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Suranda tokios pat</p>	<p>Skaičiavimas: ✓ Pradedą skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris). Supranta, kad prie daiktų pridedant po</p>	<p>Skaičiavimas: ✓ Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Skaičiuoja bent iki 5. Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: „Kiek iš viso?“ „Kiek</p>	<p>Skaičiavimas: ✓ Susieja daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminiu simboliu. Skaičiuoja bent iki 10. Palygina mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. Supranta ir</p>

<p>veiksmus su daiktais.</p>	<p>daiktą. Nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: paimti didelį, nueiti iki, pažiūrėti į viršų ir pan.</p>	<p>spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios) daiktus. ✓ Supranta, kad bokštas, kurio viršuje bus didesnės, o apačioje mažesnės kaladėlės, nebus tvirtas. Supranta ir pradeda vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius: didelis-mažas, ilgas-trumpas, sunkus-lengvas, storas-plonas, toks pat, ne toks, kitoks, vienodi-skirtingi ir pan.</p>	<p>vieną jų skaičius grupėje didėja, o paimant po vieną – mažėja. ✓ Pradeda vartoti kelintinius skaitvardžius. Matavimas: ✓ Atpažįsta ir atrenka apskritos, keturkampės, kvadratinės formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. Statydamas, konstruodamas, grupuodamas pradeda atsižvelgti į daikto formą, dydį, spalvą. ✓ Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Dydžių skirtumams apibūdinti pradeda vartoti žodžius: didesnis - mažesnis, ilgesnis - trumpesnis, storesnis - plonesnis, aukštesnis - žemesnis ir pan. Už save didesnius daiktus vadina</p>	<p>daugiau?“ „Kiek mažiau?“ ✓ Pastebi, kaip sudaryta daiktų seka, geba pratęsti ją 1-2 daiktais. Skiria kelintinius skaitvardžius. Matavimas: ✓ Skiria trikampę, stačiakampę formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą, vartoja žodžius „vienos spalvos“, „dvispalvis“. Grupuoja, komponuoja daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį. ✓ Palygindamas daiktų dydžius, naudojasi sąlyginiu matu (trečiu daiktu). Kalbėdamas apie atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę, vartoja žodžius: ilgesnis - trumpesnis, siauresnis - platesnis, aukštesnis - žemesnis, lengvesnis - sunkesnis. Supranta, ką reiškia sudėlioti nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai.</p>	<p>vartoja žodžius: daugiau (mažiau), po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis. ✓ Atpažįsta, atkuria, pratęsia, sukuria skirtingų garsų, dydžių, formų, spalvų sekas su 2-3 pasikartojančiais elementais. Matavimas: ✓ Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. Klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą. ✓ Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojasi vienu ar keliais sąlyginiais matais (savo pėda, sprindžiu, trečiu daiktu). Atranda, kad į skirtingos formos daiktus galima sutalpinti tą patį skystų ar birių medžiagų (vandens, smėlio ir kt.) kiekį. ✓ Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito</p>
------------------------------	--	---	---	---	---

			<p>dideliais, o mažesnius - mažais.</p> <p>✓ Pradedama skirti dešinę ir kairę savo kūno puses, kūno priekį, nugarą. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu) vartoja žodžius: pirmyn - atgal, kairėn - dešinėn, aukštyn - žemyn.</p> <p>✓ Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu. Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius.</p>	<p>✓ Supranta, kad knygos skaitomos iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią. Juda nurodyta kryptimi. Skiria ir žodžiais išreiškia erdvinis daikto santykius su savimi: priešais mane, už manęs, šalia manęs, mano kairėje ir pan.</p> <p>✓ Pradedama suvokti praeitį, dabartį, ateitį. Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytoj.</p>	<p>atžvilgiu, sakydamas: į kairę - į dešinę, aukščiau - žemiau, virš - po; šalia, greta, viduryje, tarp, priešais, prieš, paskui, šalia vienas kito, už, prieš, tarp, viduje, išorėje ir kt.</p> <p>✓ Žino, jog gamtoje esama įvairios trukmės pasikartojančių ciklų (kartojasi savaitės dienos, metų laikai).</p>
Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)					
Temos	Vaikų veiksenos	Metodai ir priemonės	<i>Pastabos</i>		
<p>✓ „Vienas – daug“</p> <p>✓ „Aš – pardavėjas“</p> <p>✓ „Aš ir skaičiai“</p>	<p>Vaikas skaičiuoja daiktus esančius grupėje, lauke. Surastus daiktus suskaičiuoja vartodamas žodžius „daug“, „vienas“, „nė vieno“ arba skaičius. Padalina daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris), pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis.</p> <p>Žaisdami vartoja sąvokas „pirmas“, „antras“. Skiria kelintinius skaitvardžius. Dėliodamas kelis daiktus, sugeba atsakyti į klausimus: „Kiek iš viso?“, „Kiek daugiau?“, „Kiek mažiau?“, „Paimti po tiek pat“. Padeda serviruoti stalą.</p> <p>Mokosi skaičiuoti. Objektų kiekį nuo 0 iki 10 susieja su atitinkamu skaičiaus simboliu. Pasakoja, kur sutinka skaičius (gatvėje, parduotuvėje ir pan.).</p>	<p>„Padėk mažiau arba daugiau“, „Gyvi skaičiai“ (susitaria dėl veiksmų, kuriuos reikia atlikti pamačius tam tikrą skaičių) ir pan.</p> <p>Žaidimas „Parduotuvė“.</p> <p>Probleminės užduotys: „Padalink vieną pyragą visiems vaikams“, „Išrikiuok ir pasakyk“</p>	<p>Integruojama: „Sveikos gyvensenos ugdymo programa“, M. Montessori pedagoginės sistemos netradiciniai ugdymo(si) elementai, „Etnokultūros ugdymo programa“.</p>		

✓ “Daiktai ir formos“	Pasako, kiek turi metukų. Atpažįsta ir atrenka apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus. Iš skritulio, kvadrato, trikampio popieriaus gabaliukų sukomponuoja įvairius daiktus. Randa reikiamą dėlionės detalę.	kelintas stovi kiškiukas“ ir pan. Knygelės su įvairiomis spalvomis, formomis, dydžiais. Teatrealizuojamos dainelės, pasakos, žaidimai, kuriuose kas nors paeiliui daroma, rikiuojama (pvz. pasaka „Ropė“, lietuvių liaudies daina „Išėjo tėvelis į mišką“ ir t.t.).	
✓ “Mažojo keliautojo takais“	Parodo, kur jo kūno priekis, nugara. Skiria dešinę ir kairę savo kūno puses. Vartoja žodžius: pirmyn – atgal, kairėn – dešinėn, aukštyn – žemyn. Sudaro maršruto planą. Rašo laišką iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią.	„Maršruto, kelionių planas, Kiemo žemėlapis“.	
✓ “Mano dienele“	Mokosi paros dalis ir jas sieja su savo gyvenimo ritmu. Žino, kad naktį jis miega, dieną būna darželyje.	„Savaitės kalendorius“.	
✓ “Aš – laikrodininkas“	Žino savaitės trukmę, jos dienų seką; apibūdina metų laikus pagal pokyčius gamtoje, atliekamus darbus; pasako, ką galima nuveikti per minutę, 10 minučių, dieną, savaitę, metus.	Laikrodukių, geometrinių figūrų gamyba. Žaidimai su smėlio laikrodžiu, žadintuvu.	

EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA

Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Esminis gebėjimas. Atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).

Vaiko pasiekimai

1-asis žingsnis	2-asis žingsnis	3-asis žingsnis	4-asis žingsnis	5-asis žingsnis	6-asis žingsnis
✓ Mimika, kūno judesiais ir garsais išreiškia džiaugsmą, liūdesį, baime, pyktį. Patiria išsiskyrimo su tėvais nerimą ir džiaugsmą jiems sugrįžus. Išreiškia nerimą, pamatęs nepažįstamą žmogų.	✓ Džiaugsmą, liūdesį, baime, pyktį reiškia skirtingu intensyvumu (nuo silpno nepatenkinto niurzgėjimo iki garsaus rėkimo). Emocijos pastovesnės, tačiau dar	✓ Pradedą atpažinti, ką jaučia, turi savus emocijų raiškos būdus. Pradedą vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. ✓ Pastebi kitų žmonių	✓ Pradedą suprasti, kad skirtingose situacijose (per gimimo dieną, susipykus su draugu) jaučia skirtingas emocijas, kad jas	✓ Atpažįsta bei pavadina savo jausmus ir įvardija situacijas, kuriose jie kilo. ✓ Vis geriau supranta ne tik kitų jausmus, bet ir situacijas, kuriose jie	✓ Apibūdina savo jausmus, pakomentuoja juos sukėlusias situacijas bei priežastis. ✓ Beveik neklysdamas iš veido

<p>✓ Atspindi kitų vaikų emocijų raišką (kartu juokiasi, jei juokiasi kitas, nusimena, jei kitas verkia).</p>	<p>būdinga greita nuotaikų kaita. ✓ Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas.</p>	<p>emocijų išraišką, atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas ir į jas skirtingai reaguoja (pasitraukia šalin, jei kitas piktas; glosto, jei kitas nuliūdes).</p>	<p>išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. Pavadina pagrindines emocijas. ✓ Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį, veiksmus. Geriau supranta kitų emocijas ir jausmus, dažnai tinkamai į juos reaguoja. ✓ Pradedą suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis (jam linksma, o kitam tuo pat metu liūdna).</p>	<p>kyla (pakviečia žaisti nuliūdusį vaiką, kurio į žaidimą nepriėmė kiti). ✓ Pradedą kalbėtis apie jausmus su kitais - pasako ar paklausia, kodėl pyksta, kodėl verkia.</p>	<p>mimikos, balso, kūno pozos nustato, kaip jaučiasi kitas, pastebi nuskriaustą, nusiminusį ir dažniausiai geranoriškai stengiasi jam padėti. ✓ Pradedą kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijusti geriau, jei esi nusiminęs, piktas.</p>
Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)					
Temos	Vaikų veiksenos	Metodai ir priemonės		Pastabos	
<p>✓ „Susitikimų, susipažinimų, linksmybių savaitė“</p> <p>✓ „Mano šeima“</p>	<p>Įgyja supratimą apie bendravimą su suaugusiais ir bendraamžiais. Mokosi atpažinti jų nuotaikas. Su auklėtoja kalbasi apie tai, kas padeda susidraugauti: mandagūs žodeliai, pasidalijimas žaislais, kvietimas žaisti, bendri pomėgiai, sužino keletą išeičių, ką galima daryti, kai kas nors erzina, atima žaislus, suduoda, kad nereikia muštis, bet pasakyti auklėtojai. Mokosi suprasti savo emocijas ir jas apibūdinti. Rodydamas šeimos nuotraukas, įvardija jose esančių žmonių nuotaikas (pvz., mama liūdna) papasakoja, kada jiems būna linksma arba liūdna</p>	<p>„Savo nuotaikos įsivertinimas“,</p> <p>„Nuotaikų atpažinimas paveikslėliuose, melodijose“</p>		<p>Integruojama: „Sveikos gyvensenos ugdymo“, „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos“ programos.</p>	

<p>✓ „Mandagumo, gerumo savaitė“</p>	<p>namuose. Apibūdina savo jausmus šeimos nariams.</p> <p>Pratinasi vertinti savo elgesį, žaisti vaizduotės žaidimus, atpažinti veidrodyje savo ir draugų emocijas. Stebi, tyrinėja, apmąsto ir perima iš suaugusių atitinkamai situacijai tinkančius elgesio būdus, juos atspindi žaidimuose, kuria grupės drausmei palaikyti taisykles, išmoksta valdyti savo emocijas, naudotis įprastinėmis raiškos formomis (gestu, poza, mimika, balso intonacija).</p>	<p>Jausmų vaizdavimas kūno išraiškomis, didaktinis žaidimas „Žodelį tariau – šypsenėlę skiriu“.</p>	
--------------------------------------	---	---	--

INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS

Vertybinė nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Vaiko pasiekimai

1-asis žingsnis	2-asis žingsnis	3-asis žingsnis	4-asis žingsnis	5-asis žingsnis	6-asis žingsnis
<p>✓ Pats juda (šliaužia, ropoja, eina) jį sudominusių žaislų, daiktų link. Trumpam sutelkia žvilgsnį, seka judantį daiktą akimis, klausosi, atlieka tikslingus judesius, veiksmus su daiktais.</p> <p>✓ Šypsodamasis, žvelgdamas į akis, čiauškdamas, duodamas žaislą kitam skatina su juo žaisti; išreikšdamas norus parodo „taip“ arba „ne“.</p>	<p>✓ Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, daug kartų atkakliai bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko. Trumpam atitraukus dėmesį vėl sugrįžta prie ankstesnės veiklos.</p> <p>✓ Pats noriai mokosi iš tų, su kuriais jaučiasi saugus.</p> <p>✓ Veiksmiais ir atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugusįjį prie dominančių daiktų. Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą, negalėdamas įveikti</p>	<p>✓ Nuolat energingai žaidžia, ką nors veikia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą, pasirenka vieną iš kelių daiktų, sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą.</p> <p>✓ Mėgsta išbandyti suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimus, neįprastą veiklą.</p> <p>✓ Ekspresyviai reiškia savo norus, sako „ne“.</p>	<p>✓ Dažniausiai pats pasirenka ir kurį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais.</p> <p>✓ Kviečiant, sudominant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą jam, vaikų grupei ar visai vaikų grupei.</p> <p>✓ Susidūręs su kliūtimi arba nesėkme, bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos. Siekia savarankiškumo, bet</p>	<p>✓ Pats pasirenka ir ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais.</p> <p>✓ Lengviau pereina nuo paties pasirinktos veiklos prie suaugusiojo jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei pasiūlytos veiklos. Suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip, savarankiškai.</p> <p>✓ Ilgesnį laiką pats bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.</p>	<p>✓ Turiningai plėtoja paties pasirinktą veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną, kelias dienas.</p> <p>✓ Susidomėjęs ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo jam, vaikų grupei, visai vaikų grupei pasiūlytą veiklą, siūlo vaikams ir suaugusiajam įsitraukti į jo paties sugalvotą veiklą.</p> <p>✓ Savarankiškai bando įveikti kliūtis savo veikloje, nepasisėkus bando</p>

	kliūties.		vis dar laukia suaugusiųjų paskatinimo, padrąsinimo.	įtraukti bendraamžius ir tik po to kreipiasi į suaugusįjį.
Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)				
Temos	Vaikų veiksenos	Metodai ir priemonės		Pastabos
✓ „Rudens požymiai gamtoje“	Noriai dalyvauja auklėtojos organizuojamoje „Ryto rato“ veikloje. Susidomėjęs klausosi apie rudens požymius gamtoje. Ilgai tyrinėja mokytojos rodomas priemones, kantriai rūšiuoja lapus.	„Ryto ratas“, „Vaidybiniai žaidimai“.		Integruojama „Sveikos gyvensenos programa“.
✓ Žaidimų dienelelės“	Vaikai patys sugalvoja žaidimus, rodo iniciatyvą vadovauti sugalvotam žaidimui ir buria kitus vaikus. Žaidžia visą savaitę tą patį kūrybinį žaidimą.			
✓ „Žmonių apranga“	Pats bando apsirengti, ilgam susitelkia bandydamas užsisiegti sagas, užsirišti batus, bando keletą kartų. Nepavykus, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį.	„Aš pats“ - vaikas stengiasi apsirengti pats.		
✓ „Aš augu ir keičiuosi“	Mielai matuoja savo ūgį grupėje esančioje ūgio matuoklėje. Kantriai išmatuoja savo ūgį sprindžiais. Atsineša iš namų ir visiems rodo savo nuotraukas. Pats surūšiuoja nuotraukas, kur jis mažesnis, o kur didesnis.	„Smulkiosios motorikos lavinimo pratimai“.		
✓ „Pavasario darbai“	Domisi apie pirmuosius pavasarį galimus sėti ir sodinti augalus. Pasisodina savo augalėlį, kasdien apžiūri ar jie auga, kantriai laisto.			
✓ „Įkelsiu paukšteliiu inkilėli“	Patys sugalvoja žaidimą apie paukščiukus ir ilgai jį plėtoja. Domisi apie pirmuosius pavasarį parskrendančius paukščius. Kantriai mėgdžioja jam paskirto paukštelio balsus.	„Ryto ratas“, improvizaciniai žaidimai.		

PASITIKINTIS SAVIMI

SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Esminis gebėjimas. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiau drinęs geba nusiraminti.

Vaiko pasiekimai

1-asis žingsnis	2-asis žingsnis	3-asis žingsnis	4-asis žingsnis	5-asis žingsnis	6-asis žingsnis
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Gerai jaučiasi įprastoje aplinkoje. Nusiramina kalbinamas, nešiojamas, supamas. ✓ Tapatinasi su suaugusiojo, prie kurio yra prisirišęs, emocijomis. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Išsigandęs, užsigavęs, išalkęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas, maitinamas. Pats ieško nusiramavimo būdų. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka bei ritualais. Jeigu kas nepatinka, nueina šalin, atsisako bendros veiklos. ✓ Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus. Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus. ✓ Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nusiramina, kalbėdamas apie tai, kas jį įskaudino, ir girdėdamas suaugusiojo komentarus. ✓ Pradeda valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos. Paklaustas ramioje situacijoje pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. ✓ Nuolat primenant ir sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. ✓ Pradeda valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Nusiramina, atsipalaiduoja, klausydamasis ramios muzikos, pabuvęs vienas, kalbėdamasis su kitais. ✓ Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmais. Ramioje situacijoje sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus, numato jų taikymo pasekmes. ✓ Retkarčiais primenamas laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles ir bando jų laikytis be suaugusiųjų priežiūros. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Pats taiko įvairesnius nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus. ✓ Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose, ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. Stengiasi suvaldyti savo pyktį, įniršį. ✓ Supranta susitarimų, taisyklių prasmę bei naudingumą ir dažniausiai savarankiškai jų laikosi. Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.

Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)

Temos	Vaikų veiksenos	Metodai ir priemonės	Pastabos
<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Susitikimų, susipažinimų savaitė“ 	Plėtoja supratimą apie santykius su grupės draugais, gerbia jų nuomonę ir norus. Žaidžia socialinius žaidimus drauge su jais, tariasi dėl norimo žaislo. Mokosi valdyti savo emocijas ir stengiasi laikytis taisyklių.	„Autoriaus kėdė“, „Ryto ratas“, „Žaislo kelionė“, „Socializacijos diena“, „Smėlio terapija“.	Integruojama: „Smulkiosios motorikos lavinimo priemonė“,

<p>✓ “Mano grupė”</p> <p>✓ “Mandagumo, gerumo savaitė”</p> <p>✓ “Saugus elgesys gatvėje. Galimi pavojai aplinkoje”</p> <p>✓ “Mano teisės ir pareigos”</p>	<p>Domisi artimiausia socialine aplinka – grupe. Tyrinėja žaidimo erdves, sutelkia žvilgsnį į žaislus, domisi draugų veikla, pasitraukia iš žaidimo, kai negauna norimo žaislo. Geba valdyti pyktį ir išspręsti konfliktines situacijas. Klauso auklėtojo sekamų, skaitomų pasakų, pasakojimų apie draugus.</p> <p>Aiškinasi kas yra mandagumas, pagarba, tinkamos elgesio taisyklės. Susipažįsta su mandagiais, maloniais žodeliais, juos įsimeina. Analizuoja paveikslėlius, kuriuose vaizduojamas tinkamas, netinkamas elgesys. Žaidimų, pokalbių metu laikosi elgesio taisyklių, gerbia draugų nuomonę bei norus. Kuria grupės taisykles.</p> <p>Supažįsta su galimais pavojais aplinkoje. Atkreipia dėmesį į auklėtojo nuomonę, laikosi susitarimų ir taisyklių. Žino kaip elgtis ir kontroliuoti savo emocijas iškilus įvairiems pavojams, namuose, gamtoje. Įsimeina pagrindinius pagalbos numerius.</p> <p>Stengiasi suprasti savo jausmus, valdyti jų raišką, esant neįprastoms situacijoms. Suvokia teigiamų ir neigiamų emocijų priežastis, blogo ir gero elgesio padarinius. Savo mintis reiškia kuo įvairesniais būdais: mimika, kūno judesiais, vaizdu, žodžiu, randa nusiramino būdus: dėlioja dėliones, varto knygas. Mokosi elgtis ramiai kasdieninėje veikloje, laikytis tvarkos bei ritualų.</p>	<p>„Kalbos valandėlė”, „Ryto ratas”, „Draugystės traukinys“, žaidimas „Diena-naktis“, „Tylos valandėlė”, kūrybinių darbų parodos.</p> <p>“Ryto ratas”, “Aš kino teatre”, “Autoriaus kėdė”, “Kalbos skrynelę verčiu”.</p> <p>“Ryto ratas”, “Aš kino teatre”, ”Eksperimentų diena”, “Socializacijos diena”.</p> <p>“Tylos valandėlė”, ”Autoriaus kėdė”, “Ryto ratas”, “Smėlio terapija”.</p>	<p>„Sveikos gyvensenos ugdymo programa“.</p>
---	---	--	--

SAVIVOKA IR SAVIGARBA

Vertybinių nuostatų. Vertina save teigiamai.

Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

Vaiko pasiekimai

1-asis žingsnis	2-asis žingsnis	3-asis žingsnis	4-asis žingsnis	5-asis žingsnis	6-asis žingsnis
✓ Reaguoja į pasakytą	✓ Turi savo kūno	✓ Kalba pirmuoju asmeniu: „aš	✓ Supranta, kad turi	✓ Supranta, kad jis	✓ Vis geriau

<p>savo vardą. Pradedą jausti savo kūno buvimą. Apžiūrinėja, liečia kitą vaiką, tyrinėja jo kūną.</p> <p>✓ Jaučiasi svarbus kitiems.</p>	<p>išorės vaizdinius atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, pavadina kelias kūno dalis. Supranta, ką ir kaip gali padaryti pats, išreiškia savo norus, pyksta, kai suaugusysis neleidžia to daryti.</p> <p>✓ Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, atlikti veiksmus, kalbėti.</p>	<p>noriu“, „mano“. Pasako, ką daro, ką turi. Atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina 5-6 kūno dalis.</p> <p>✓ Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti, tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima.</p>	<p>nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. Pasako, kaip jaučiasi, ko nori jis pats ir kaip jaučiasi, ko nori kitas asmuo. Supranta, kad suaugęs žmogus negalėjo matyti to, ką jis matė, ką darė, jeigu nebuvo kartu.</p> <p>✓ Mano, kad yra geras, todėl kiti jį mėgsta, palankiai vertina.</p>	<p>buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo: atpažįsta save kūdikystės nuotraukose, apibūdina savo išvaizdą, teisingai pasako, kad suaugęs bus vyras (moteris), tėvelis (mamytė).</p> <p>✓ Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys, kalba apie šeimą, draugus.</p> <p>✓ Savęs vertinimas nepastovus, priklauso nuo tuo metu išsakyto suaugusiojo vertinimo, siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.</p>	<p>suvokia savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus, šeimą, bendruomenę, Tėvynę. Ima suvokti save, kaip galintį daryti įtaką kitam ir atsakingai pasirinkti.</p> <p>✓ Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes, priklausymą šeimai, grupei, gali pasakyti savo tautybę.</p> <p>✓ Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai. Stebi ir atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus.</p>
--	--	---	---	---	---

Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)

Temos	Vaikų veiksenos	Metodai ir priemonės	Pastabos
<p>✓ „Aš ir mano draugai“</p>	<p>Susipažįsta su grupę lankančiais bendraamžiais. Įsimena jų vardus, žino savo vardą. Suvokia, kad visi vaikai yra skirtingi. Didžiuojasi savo kūrybiniais darbais. Vertina ir stebi draugų veiklas ir elgesį. Supranta, kad jo norai ir ketinimai skiriasi nuo bendraamžių. Stengiasi būti draugiškas, supranta, kad toks visiems patinka.</p>	<p>„Autoriaus kėdė“, „Ryto ratas“, „Kalbos skrynelę verčiu“, įtraukiami įvairūs žaidimai, rateliai, dėlionių dėliojimas, pokalbiai: „Kas aš esu?“, „Mano ir kitų pomėgiai“ ir pan.</p>	<p>Integruojama: „Sveikos gyvenimo ugdymo programa“, „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa“.</p>
<p>✓ Aš augu ir keičiuosi“</p>	<p>Suvokia save kaip atskirą asmenybę, stiprina suvokimą apie mergaites ir berniukus. Žaidžia draugystę stiprinančius žaidimus. Eksperimentuoja štampuodami, aplikuodami rankytes, pėdutes. Išreiškia save, panaudodami įvairias menines priemones. Žiūrinėja nuotraukas, atranda save tarp kitų, išvelgia skirtumus.</p>	<p>„Ryto ratas“, „Aš kino teatre“, „Eksperimentų valandėlė“, „Taisyklingos laikysenos priemonės“.</p>	

<p>✓ „Mano kūnas priklauso man”</p> <p>✓ „Mano gimtinė – Lietuva. Vasario – 16 – oji”</p> <p>✓ „Šeimos šventės ir tradicijos”</p> <p>✓ „Kuo užaugęs būsiu”</p>	<p>Susipažįsta su savo kūnu, pajaučia fizines galimybes, orientuojasi įprastoje aplinkoje. Aktyviai veikia su įvairiomis priemonėmis: lazdomis, kamuoliais ir kt. Dalyvauja pokalbiuose apie savo kūną ir jo galias. Piešia žmogaus kontūrą (apvedžioja draugo siluetą). Įvardija savo kūno dalis.</p> <p>Domisi savo artimiausia gamtine, kultūrine aplinka, pasauliu, atrandant naują ir išgyvenant pažinimo džiaugsmą. Noriai išitraukia į tyrinėjimų, pažinimų veiklą, nagrinėjant savo šalies temą. Suvokia save kaip bendruomenės dalelę, kaip galinti daryti įtaką, didžiuojasi aplinka, kuri juos supa.</p> <p>Aiškinasi kas sudaro šeimą, ką reiškia ši sąvoka. Pasakoja apie savo šeimos narius, jų pomėgius, įpročius, tradicijas, išvaizdos ypatumus. Suvokia, kad užaugę bus vyras (tėtis), mergaitė – moteris (mama). Supranta, kad visi priklauso tam tikrai šeimai, bendruomenei. Atpažįsta save ir draugus nuotraukose.</p> <p>Susipažįsta su profesijų įvairove savo artimiausioje aplinkoje. Kuria trumpus vaidmeninius siužetus, pamėgdžiodami tėvų, auklėtojo elgesį. Vertina tinkamą ir netinkamą elgesį. Drąsiai reiškia savo mintis auklėtojui, nori būti girdimas ir matomas. Atpažįsta savo daiktus, rūbus. Žaidžia rūšiavimo žaidimus: pritaiko įvairius daiktus tam tikrai profesijai.</p>	<p>„Kalbos skrynelę verčiu”, „Stebuklingas namelis”, „Ryto ratas”, „Autoriaus kėdė”, „Taisyklingos laikysenos formavimo priemonės”.</p> <p>„Socializacijos diena”, „Ryto ratas”, „Smulkiosios motorikos lavinimo priemonės”, „Spalvoti kamšteliai”.</p> <p>„Ryto ratas”, „Autoriaus kėdė”, „Stebuklų namelis”, „Smėlio terapija”, „Spalvoti kamšteliai”.</p> <p>„Ryto ratas”, „Autoriaus kėdė”, „Stebuklų namelis”, „Socializacijos diena”, M. Montessori pedagoginės sistemos ugdymo elementai, vaidybiniai žaidimai.</p>	<p>Integruojama: „Etnokultūros programa”, projektas „Kaip surasti Lietuvą”.</p>
--	--	--	---

SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.

Esminis gebėjimas. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.

Vaiko pasiekimai

1-asis žingsnis	2-asis žingsnis	3-asis žingsnis	4-asis žingsnis	5-asis žingsnis	6-asis žingsnis
✓ Verkia atsiskirdamas nuo tėvų, tačiau padedamas pedagogo pamažu nurimsta ir	✓ Sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo. ✓ Akivaizdžiai	✓ Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų. ✓ Drąsiai veikia, rizikuoja, išbando, ką nors nauja, kai šalia yra	✓ Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. Grupėje jaučiasi saugus, rodo pasitikėjimą grupės	✓ Įtraukia suaugusįjį į savo žaidimus, bendrą veiklą, pokalbius apie savijautą ir elgesį.	✓ Nusiteikęs geranoriškai, pagarbiai, mandagiai bendrauti su

<p>įsitraukia į veiklą. ✓ Atpažįsta juo besirūpinantį suaugusįjį.</p>	<p>parodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Dažniausiai vykdo jam suprantamus suaugusiojo prašymus, kreipiasi į jį pagalbos. ✓ Bijo nepažįstamų žmonių, nežinomos aplinkos, neįprastų žaislų.</p>	<p>juo besirūpinantis suaugusysis. Mėgdžioja, tačiau žaidime savaip pertvarko suaugusiųjų veiksmus, žodžius, intonacijas. Ne visada priima suaugusiojo pagalbą. ✓ Ramiai stebi nepažįstamus žmones, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.</p>	<p>auklėtojais, supranta jų jausmus, bendradarbiauja su jais. Paklaustas suaugusiajam pasako savo nuomonę. Dažniausiai stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos, priima jų pagalbą bei vykdo individualiai pasakytus prašymus. ✓ Kalbasi, ką nors veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai auklėtojas yra šalia jo arba matomas netoliese.</p>	<p>Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas. Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių, tačiau stipriai supykęs, susijaudinęs gali priešintis suaugusiajam. ✓ Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis grupėje ar įstaigos kieme.</p>	<p>suaugusiaisiais. Tariasi, diskutuoja su jais dėl dienotvarkės ir elgesio taisyklių, teikia pasiūlymus, stengiasi laikytis susitarimų, nors kartais su suaugusiuoju bendrauja priešišškai. ✓ Paprašytas paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais žmonėmis, kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusiojo. Žino, į ką galima kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei.</p>
---	---	---	--	--	--

Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)

Temos	Vaikų veiksenos	Metodai ir priemonės	Pastabos
<p>✓ „Susitikimų, susipažinimų savaitė“</p>	<p>Susipažįsta su grupės draugais. Dalijasi savo mintimis ir išpūdžiais. Apžiūrinėja grupėje esančius suaugusius žmones. Stengiasi su jais bendrauti, siūlo drauge žaisti, kopijuoja, mėgdžioja juos. Mokosi paprašyti pagalbos, išklaudyti draugus, drauge džiaugtis.</p>	<p>„Autoriaus kėdė“, „Ryto ratas“, „Tylos valandėlė“, „Žaislo kelionė“.</p>	<p>Integruojama: „Sveikos gyvensenos ugdymo programa“, smulkiosios motorikos lavinimo priemonės, „Alkoholio, tabako</p>
<p>✓ „Noriu žinoti, kas buvo šie žmonės“</p>	<p>Susipažįsta su žinomais savo miestelio žmonėmis, jų profesijomis. Aktyviai dalyvauja „Socializacijos dienose“.</p>	<p>„Autoriaus kėdė“, „Ryto ratas“, „Tylos valandėlė“,</p>	

<p>✓ „Vaidiname, inscenizuojame pasaką“</p>	<p>Bendrauja su svečiais. Nebijo išreikšti savo minčių. Stebi suaugusiųjų elgesį, klausosi pasakojimų. Mėgdžioja pasirinktas profesijas, trumpus siužetus, naudoja žaislus pakaitalus, kviečia į veiklas įsitraukti ir suaugusius.</p> <p>Vaikai klausosi auklėtojo skaitomų kūrinių. Bando inscenizuoti, vaidinti atpasakoti girdėtas pasakas, kuria nesudėtingus siužetus. Drauge su auklėtoju varto knygas, stengiasi atpažinti pasakų personažus knygelėse, paveiksluose, dėlionėse. Paragintas auklėtojo kuria savo pasakas, kopijuoja mėgiamos pasakos pavadinimą. Bendrauja su į grupę atėjusiais svečiais, dalijasi savo nuomone, gerbia ir išklauso kitus.</p>	<p>„Socializacijos diena“, „Smėlio terapija“.</p> <p>„Ryto ratas“, „Autoriaus kėdė“, „Kalbos skrynelę verčiu“, „Aš kino teatre“, „Socializacijos diena“.</p>	<p>ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa“, „Etnokultūros programa“.</p>
<p>✓ „Šeimos šventės ir tradicijos“</p>	<p>Piešia savo šeimą, aptaria pomėgius, tradicijas, įpročius. Kuria trumpus pasakojimus apie kiekvieną savo šeimos narį. Siužetiniuose žaidimuose mėgdžioja mamos, tėčio buitinius veiksmus, savaip juos sudėliodamas į siužetą, palydėdamas girdėtais žodžiais bei intonacijomis.</p>	<p>„Ryto ratas“, „Smėlio terapija“, „Autoriaus kėdė“, „Taisyklingos laikysenos formavimo priemonės“, „Autoriaus kėdė“.</p>	
<p>✓ „Skamba Kalėdų varpeliai“</p>	<p>Mokosi, kartoja, klausosi įvairių pasakėlių, eilėraščių, dainelių apie Kalėdas. Atkreipia dėmesį į auklėtojo patarimus, ruošiant vaidinimus. Patirtus išgyvenimus perteikia įvairiomis meninėmis priemonėmis. Bendrauja su į grupę pakviestu miestelio kunigu, stebi, klausosi jo pasakojimų, bando įsitraukti į pokalbius.</p> <p>Drauge su auklėtoju gamina šventinę atributiką: kaukes. Įsitraukia į auklėtojo pasiūlytas veiklas, bando jas savitai plėtoti. Drąsiai dalyvauja rateliuose, deklamuoja eilėraščius, Mokosi ir klausosi dainų. Aktyviai dalyvauja bendrose veiklose su kitų grupių ugdytiniais. „Eina žydukais“, aplanko artimiausias įstaigas, kitas grupes, aiškiai ir drąsiai deklamuoja išmokus eilėraščius, dainas, nebijo nepažįstamų žmonių.</p>	<p>„Ryto ratas“, M. Montessori pedagoginės sistemos ugdymo elementai“, „Spalvoti kamšteliai“. Kūrybiniai projektai integruojant tėvelius.</p>	
<p>✓ „Užgavėnių savaitė“</p>	<p>Gerina suvokimą apie advento laikotarpį, jo prasmę. Susipažįsta su lietuviškomis tradicijomis ir papročiais. Klausosi auklėtojo skaitomų pasakojimų. Mokosi įvairių</p>	<p>„Ryto ratas“, „Kalbos skrynelę verčiu“, „Stebuklų namelis“, „Socializacijos diena“.</p>	
<p>✓ „Adventiniai vakarajimai“</p>	<p>Gerina suvokimą apie advento laikotarpį, jo prasmę. Susipažįsta su lietuviškomis tradicijomis ir papročiais. Klausosi auklėtojo skaitomų pasakojimų. Mokosi įvairių</p>	<p>„Autoriaus kėdė“, „Ryto ratas“, „Stebuklų namelis“, Smulkiosios motorikos lavinimo</p>	

<p>✓ „Velykos pavasario šventė“</p>	<p>giesmių, bei eilėraščių, atspindinčių laukiamas šventes. Drauge su tėveliais dalyvauja adventiniuose vakarajimuose, žaidžia, drąsiai reiškia mintis, noriai bendrauja su suaugusiais.</p> <p>Kalbasi su auklėtoju apie Velykas, tradicijas ir papročius. Kartu su tėveliais ir auklėtoju margina kiaušinius, augina velykinę žolytę. Mandagiai bendrauja, stengiasi laikytis bendravimo etikos. Domisi suaugusiųjų atliekamu darbu. Mokosi patarlių, mįslių apie Velykų simbolius bei pavasario objektus.</p>	<p>priemonės, ruošiamos parodos, įtraukiant ir ugdytinių tėvus.</p> <p>„Tylos valandėlė“, „Ryto ratas“, „Socializacijos diena“, „Spalvoti kamšteliai“, „Aš kino teatre“.</p>	
-------------------------------------	--	--	--

SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

E Esminis gebėjimas. Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.

Vaiko pasiekimai

1-asis žingsnis	2-asis žingsnis	3-asis žingsnis	4-asis žingsnis	5-asis žingsnis	6-asis žingsnis
<p>✓ Patinka žiūrėti į kitus kūdikius, būti šalia kitų vaikų, juos liesti, mėgdžioti jų veido išraišką, veiksmus.</p>	<p>✓ Mėgsta žaisti greta kitų vaikų, stebėti jų veiklą. Jiems šypsosi, mėgdžioja jų judesius, veiksmus, <i>ka</i> nors pasako. Gali duoti žaislą kitam, jį imti iš kito, tačiau supykęs gali atimti žaislą iš kito, jam suduoti.</p>	<p>✓ Ieško bendraamžių draugijos. Žaidžia greta, trumpai pažaidžia su kitu vaiku, trumpam įsitraukia į kito vaiko žaidimą.</p> <p>✓ Bendrauja mimika, judesiais, veiksmais, dažniau kalbasi su kitu vaiku, pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu. Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus, nori kito vaiko jam patinkančio žaislo.</p> <p>✓ Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui.</p>	<p>✓ Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus</p> <p>✓ Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus, supranta jų norus. Tariasi dėl vaidmenų, siužeto, žaislų. Padedamas suaugusiojo, palaukia savo eilės, dalijasi žaislais, priima kompromisinį pasiūlymą.</p> <p>✓ Gali turėti vieną ar kelis nenuolatinius žaidimų partnerius. Su jais lengvai susipyksta ir susitaiko.</p>	<p>✓ Sėkmingai įsitraukia į vaikų grupę ir nuolat kartu žaidžia.</p> <p>✓ Geranoriškai veikia kartu su kitais, siūlydamas sumanymą ar priimdamas kitų sumanymą, fantazuodamas. Paprašius kitam vaikui, duoda pažaisti savo žaislu arba žaidžia juo paeiliui. Noriai žaidžia su vaikais iš kitos kultūrinės ar socialinės aplinkos, natūraliai priima vaikų skirtumus. Pats randa nesutarimo, konflikto sprendimo</p>	<p>✓ Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais, palaikyti su jais gerus santykius, domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja.</p> <p>✓ Taikiai diskutuoja, tariasi, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos. Dalijasi žaislais ir kovoja už kitų teisę žaisti paeiliui. Siekdamas rasti kompromisą, įsitraukia į derybų</p>

				būdą arba prašo suaugusiojo pagalbos. ✓ Gali turėti draugą arba kelis kuri laiką nesikeičiančius žaidimų partnerius.	procesą. Supranta, koks elgesys yra geras ar blogas ir kodėl. Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems. ✓ Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius. Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku.		
Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)							
Temos		Vaikų veiksenos		Metodai ir priemonės		Pastabos	
✓ „Mano grupė“		Vaikai plėtoja supratimą apie santykius su draugais. Mokosi grupelėse žaisti bendrus žaidimus, pratinasi dalintis žaislais. Mokosi vertinti savo ir draugų veiklą, derinti veiksmus su šalia esančiais vaikais, spręsti kilusius nesutarimus.		„Ryto ratas“, „Pasakyk, kuo tu vardu“.			
✓ „Mano teisės ir pareigos“		Mokosi kaupti socialinę patirtį, suvokti savo teigiamas ir neigiamas savybes. Kuria grupės taisykles drausmei palaikyti. Mokosi kas galima ir negalima. Pasako, koks elgesys yra tinkamas grupėje, kieme, lauke.		„Grupės taisyklių kūrimas“.			
✓ „Mano mylimiausias žaisliukas“		Vaikai kalba apie žaidimus su žaislais, apie savo mylimiausius žaisliukus, pasakoja kodėl jie yra jų mėgstamiausi. Vyksta pokalbiai apie saugias žaidimo taisykles su draugais ir grupėje, pokalbiai - kas vaikams patinka, o kas ne, kaip jaučiamasi įvairiose situacijose. Diskutuoja, tariasi, derasi su kitais vaikais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos.		„Ryto ratas“, „Žaislo kelionė“.		Žaislo kelionės metu, vaikai su tėvais kartu paruoš trumpus pasakojimus, kas tam žaisliukui patiko to vaiko namuose, kas nepatiko. Kodėl, vaikas elgėsi vienaip ar kitaip.	

✓ „Sušilk prie Kalėdų žvakelės“	Vaikai džiaugiasi artėjančia Kalėdų švente. Stengiasi su kitais vaikai būti draugiškais, nudžiuginti kitus vaikus. Vaikai darant darbelius kartu fantazuoja, kuria, derina veiksmus, tariasi, svarsto.	„Autoriaus kėdė“, „Kalėdinių darbelių gamyba“.	
---------------------------------	--	--	--

MOKĖJIMAS MOKYTIS

Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko

Esminis gebėjimas. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprendžiamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą..

1-asis žingsnis	2-asis žingsnis	3-asis žingsnis	4-asis žingsnis	5-asis žingsnis	6-asis žingsnis
✓ Reaguoja į kalbinimą, mimiką, žaislus, daiktus. Stebi ką nors ir susitapatina su juo, mėgdžioja, sieki išgauti tą patį rezultatą. Pradeda tyrinėti žaislus ir daiktus visais pojūčiais.	✓ Aktyviai domisi aplinkos daiktais - juda, norėdamas paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus. ✓ Patraukia, pastumia, paridena, įdeda daiktus ir stebi, kas vyksta, bando pakartoti pavykusį veiksmą. Stebi, mėgdžioja, klausia.	✓ Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato. ✓ Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus. ✓ Džiaugiasi tuo, ką išmoko.	✓ Pasako, parodo, ką nori išmokti. ✓ Mėgsta kūrybiškai žaisti, veikti, siūlo žaidimų ir veiklos idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius. ✓ Pasako, ką veikė ir ką išmoko.	✓ Norėdami ką nors išmokti pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. ✓ Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klauso, ką sako kiti, pasitikslina. ✓ Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu...	✓ Kalba apie tai, ką norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks. Laiko save tikru mokiniu, atradėju. ✓ Drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeliant ir sprendžiant problemas. Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose. ✓ Siūlo ir jungia idėjas bei strategijas joms įgyvendinti. ✓ Pasako, ką jau išmoko, ką dar mokosi, paaiškina,

				kaip mokėsi, kaip mokysis toliau.
Numatomas ugdymo turinys (3-6 m.)				
Temos	Vaikų veiksenos	Metodai ir priemonės	Pastabos	
✓ „Noriu žinoti, kas buvo šie žmonės“	Susipažįsta su įžymiausiais Lietuvos žmonėmis, kaupia ir sistemina informaciją apie žmones, įvairias profesijas. Domisi Lietuvos simboliais, praeitimi. Žiūrinėja enciklopedijas, knygas. Pasakoja, kad išmoko surūšiuoti knygutes pagal autorius, atrasti mėgstamą rašytoją, poetą. Taiko įvairius informacijos paieškos metodus: knygų „skaitymas“, klausinėjimas, galvosūkių sprendimas.	„Ryto ratas“, „Autorialius kėdė“, „Minčių lietus“, „Namų užduotis“, žymių žmonių nuotraukos, portretai, knygos, albumai. Veikla bibliotekoje.		
✓ „Mus kalbina knygos lapeliai“	Klausosi skaitomų knygų, patys mielai jas varto, suranda atsakymus į iškilusius klausimus. Pasako, kad nori išmokti rašyti, skaityti, kurti knygutes, jas iliustruoti. Atlieka lavinamąsias užduotis, logines, rašymo pradmenų, spalvinimo pratybas. Klausinėja suaugusiųjų, kas, kaip, kodėl vyksta, pats savarankiškai bando ieškoti atsakymų.	„Ryto ratas“, „Autorialius kėdė“, „Paslapčių maišelis“, „Namų užduotis“, grožinė literatūra, enciklopedijos, internetas.		
✓ „Aš noriu viską išmatuoti“	Noriai imasi įvairių suaugusiųjų darbų: padeda tvarkyti, valyti, padengti stalą. Patys žaidžia ir stengiasi įtraukti kitus į vis sudėtingesnio siužeto žaidimus. Įsitraukia į mokymąsi žaisdami, konstruodami, piešdami, lipdydami, pilstydami, seikėdami, sverdami, matuodami, grupuodami daiktus.	„Ryto ratas“, „Autorialius kėdė“, „Tylos valandėlė“, „Paslapčių maišelis“, „Minčių lietus“, M. Montessori pedagoginės sistemos elementų priemonių panaudojimas („Šiurkštūs skaičiai“, „Skalbinių segtukų tvirtinimas“, „Degtukų dėžučių uždarymas“, „Drabužių lankstymas“), žaidimams tinkamos priemonės: svarstyklės, metras, įvairios formos bei talpos indai, liniuotė, juostelės ir kt.		
✓ „Aš kūrėjas. Sugalvojau, sumąščiau...“	Sugalvoja ir žaidžia siužetus su žaislais, kviečia aplinkinius pažaisti kartu parduotuvę ar daktarą, mėgdžioja suaugusiojo kalbą, veiksmus, žaidimą kartoja keletą kartų, sugalvoja naujų veikėjų, veiksmų. Patys žaidžia ir stengiasi įtraukti kitus į vis sudėtingesnio siužeto žaidimus. Mėgsta dėlioti dėliones, sugalvoti pasigaminti neįprastų daiktų, ženklų, žaislų, statyti namus, bokštus, įvairios konstrukcijos statinius, konstruoti, išardyti, sugriauti ir stebėti, kas atsitinka. Stebi, kaip tai daro kiti ir stengiasi pakartoti.	„Ryto ratas“, „Svečias“, „Žaislo kelionė“, „Tylos valandėlė“, „Minčių lietus“, „Namų užduotis“, imitaciniams žaidimams tinkamos priemonės: dėžės, kartonas, vamzdeliai, audiniai, gamtinė medžiaga ir kt.		
✓ „Pastatysiu aukštą“	Klausia, kaip ir kodėl kas vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi,			

smėlio pilį“	bando pvz., pastato smėlio pilį, jį sugriauna ir žiūri, kas įvyksta. Iš smėlio stato įvairius statinius, eksperimentuoja su smėliu ir vandeniu. Pasako, ko nori išmokti, pvz., pastatyti aukštą smėlio pilį. Savarankiškai ieško sprendimų, o pagalbos į suaugusiuosius kreipiasi tik tada, kai pats negali išspręsti. Suaugusiesiems ir kitiems vaikams aiškina, ką norėjo padaryti, ką padarė, ką darys toliau.	„Autoriaus kėdė“, „Smėlio terapija“, žaidybinis metodas – panaudoja veiklai įvairią gamtinę medžiagą: pagaliukus, akmenukus, šiaudelius ir kt.	
--------------	---	--	--

KOMUNIKUOJANTIS IR KRITIŠKAI MĄSTANTIS

RAŠYTINĖ KALBA

Vertybinė nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.

Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.

Vaiko pasiekimai

1-asis žingsnis	2-asis žingsnis	3-asis žingsnis	4-asis žingsnis	5-asis žingsnis	6-asis žingsnis
<p><i>Skaitymas:</i> ✓ Vartinėja, žiūrinėja paveikslėlių knygeles, žiūrinėja paveikslėlius. Palankiai reaguoja į knygelių skaitymą (vartymą) kartu su suaugusiaisiais</p> <p><i>Rašymas:</i> ✓ Stebi rašančiuosius, domisi įvairiomis rašymo priemonėmis, brauko jomis įvairias linijas.</p>	<p><i>Skaitymas:</i> ✓ Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos rodo. Pradeda atpažinti jo mėgstamas knygeles, nori, kad jas jam paskaitytų. Kartais knygelę laiko taisyklingai. Reaguoja į skaitomą tekstą. Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius.</p> <p><i>Rašymas:</i> ✓ Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape.</p>	<p><i>Skaitymas:</i> ✓ Varto knygeles, dėmesį skirdamas netik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius.</p> <p><i>Rašymas:</i> ✓ Įvairiomis rašymo priemonėmis kraigalioja vertikalias ir horizontalias linijas.</p>	<p><i>Skaitymas:</i> ✓ Domisi skaitymu. Vaizduoja, kad skaito knygą, kuri jam buvo skaityta. „Skaity“ knygelių paveikslėlius, įvardija įvairių objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus. Atkreipia dėmesį į raides, simbolius aplinkoje, pradeda jais manipuluoti įvairoje veikloje.</p> <p><i>Rašymas:</i> ✓ Domisi netik įvairiomis rašymo priemonėmis, bet ir galimybė rašyti (planšetiniu kompiuteriu ir kt.). Kraigalionėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės. Raidėmis ir simboliais pradeda manipuluoti įvairoje veikloje.</p>	<p><i>Skaitymas:</i> ✓ Domisi abėcėlės raidėmis. Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide. Supranta, kad kai kurios raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką. Supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę</p> <p>✓ Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms. Įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjų bruožus.</p> <p><i>Rašymas:</i> ✓ Domisi ir supranta skirtingų spaudinių funkcijas (kalendorius, valgiaraštis, reklama, bukletas ir pan.).</p> <p>✓ Kopijuoja raides, paprastus žodžius. „Iliustruoja“ pasakas, istorijas, filmukus, iliustracijose parašydamas nukopijuotas</p>	<p><i>Skaitymas:</i> ✓ Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, supranta nesudėtingą jų siužetą, klausinėja. Pradeda suprasti ryšį tarp knygos teksto, iliustracijų ir asmeninės patirties. Žino keliolika abėcėlės raidžių. Supranta, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį. Pradeda skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis.</p> <p>✓ Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse, pavyzdžiui, parduotuvių, kirpyklų, kavinių pavadinimus.</p> <p><i>Rašymas:</i> ✓ Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius. Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus. Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją. Planšetiniu kompiuteriu rašo raides, žodžius. Supranta rašymo tikslus.</p>

V. VAIKO UGDYMO(SI) PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimai – tai susiformavusios vertybinės nuostatos, gebėjimai, supratimas, patirtis. Vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimas atliekamas pagal aštuoniolika vaiko ugdymo(si) sričių, vadovaujantis kiekvienos srities išskirta esmine nuostata ir esminiu gebėjimu, kuriuos vaikas turėtų įgyti iki 6-erių metų, t.y. per visą ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpį.

Vaikui pradėjus lankyti įstaigą pedagogas stebi, kaip jis adaptuojasi naujoje aplinkoje. Po mėnesio atliekamas pirminis vertinimas, spalio mėnesio pirmą savaitę, kurio tikslas – geriau pažinti vaiką, jo pomėgius, įvairius gebėjimus bei numatyti jo ugdymo kryptis ir uždavinius. Jei vaikas pradėjo įstaigą lankyti vėliau, tai pirminis vertinimas atliekamas praėjus keturioms savaitėms nuo jo lankymo pradžios.

Antrą kartą vaikas vertinamas gegužės mėnesio pabaigoje. Šio vertinimo tikslas - nustatyti vaiko ugdymo(si) pažangą, t.y. sritis, kuriose pasiekimai yra akivaizdūs, ir sritis, kuriose pasiekimai nežymūs. Toks vertinimas padeda išlaikyti ugdymo(si) tęstinumą, planuoti individualų darbą su vaikais, numatyti pagalbos vaikui formas ir būdus.

Vaiko įvertinimai fiksuojami du kartus per metus el. dienyne „Mūsų darželis“.

Pagrindiniai vaiko vertintojai – grupės pedagogai, kurioms padeda muzikos ir kūno kultūros pedagogai, logopedė. Vertinime taip pat dalyvauja tėvai ir pats vaikas. Tėvai papasakoja apie vaiko ugdymo(si) sąlygas namuose, išsako savo nuomonę apie vaiko pasiekimus, pomėgius, specialiuosius poreikius. Su vaiku pasiekimai aptariami, pabrėžiant vaiko sėkmę. Vaiko prašoma pakomentuoti savo darbelius, siūloma palyginti prieš metus atliktus darbelius su paskutiniuuoju darbeliu. Vaikas lygina juos ir mato savo pažangą.

Informacija apie vaiką renkama įvairiais būdais:

- ✓ stebint vaiką natūralioje veikloje, t. y. žaidžiant, tyrinėjant, kuriant, judant;
- ✓ pokalbio su tėvais ir vaikais metu;
- ✓ analizuojant vaiko kūrybą;
- ✓ analizuojant veiklos, elgesio vaizdo įrašus, nuotraukas.

Vertinimo medžiaga kaupiama individualiuose vaiko gebėjimų ir pasiekimų segtuvuose tol kol vaikas mokosi toje pačioje grupėje. Vertinimo medžiaga atspindi visuminį vaiko ugdymą(si): įvairūs vaiko dailės darbeliai, sukurtos knygelės, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, pedagogų užfiksuoti vaiko keliami klausimai, pasakojimai, žodinė kūryba, fizinio pasirengimo įvertinimas pagal kontrolinius pratimus. Sukaupta medžiaga – informatyvi: užrašytas vaiko vardas, data, gali būti užrašyti vaiko išsakyti įvertinimai, pedagogo pozityvūs komentarai, Vaiko gebėjimų ir pasiekimų segtuvuose kaupiama informacija skirta grupės pedagogams, tėvams, pačiam vaikui, įstaigos vadovams. Vaiko segtuvai padėti visiems prieinamoje vietoje.

Šešiamečiui vaikui pereinant į priešmokyklinę grupę, auklėtoja įvertinusi vaiko pasiekimus, individualiuose vaiko gebėjimų ir pasiekimų segtuvuose, juos perduoda būsimam priešmokyklinio ugdymo pedagogui.

Tėvai (globėjai) apie vaikų gebėjimus informuojami:

- ✓ el. dienyne „Mūsų darželis“ (<http://musudarzelis.lt/>). Neturintiems galimybių prisijungti prie el. dienyne, pedagogas teikia popierinę vertinimo ataskaitą. Tėvai su vertinimu supažįsta pasirašytinai.
- ✓ apie asmeninę vaiko pažangą Grupės pedagogai informuoja tėvus individualių pokalbių metu.
- ✓ Vaiko problemos sprendžiamos tik su ugdymo procese dalyvaujančiais specialistais ir tėvais (globėjais).

Kai vaiko gebėjimai nebeatitinka įprastos raidos (jie reikšmingai atsilieka arba pranoksta kitų vaikų galimybes). Kai ikimokyklinio ugdymo pedagogo taikomi ugdymo metodai tokiam vaikui

yra bevaisiai, tai pedagogas bendradarbiauja su Gimnazijoje dirbančiais pagalbos mokiniui specialistais ir vaikui teikiama atitinkama psichologinė ir (ar) specialioji pedagoginė pagalba.

Ilgalaikė specialioji pedagoginė pagalba teikiama, kai ją skiria pedagoginė psichologinė tarnyba, įvertinusi raidos sutrikimą ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Programos įgyvendinimo veiksmingumas sistemingai vertinamas kasmet pagal Gimnazijos pasirinktus mokslo metų veiklos tikslus, prioritetus, Programos sritis. Per mokslo metus eigoje „Numatomo ugdymo turinio“ lentelės skiltis „Pastabos“ papildomas naujomis temomis, metodais ir projektais. Vertina Gimnazijos direktoriaus įsakymu sudaryta darbo grupė iš pedagogų ir tėvų atstovų. Atliekant Programos vertinimą, išryškintos Programos stipriosios ir tobulintinos sritys. Programos analizė ir atnaujintas turinys aptariami ikimokyklinio ugdymo metodinėje grupėje ir pristatomi Gimnazijos mokytojų tarybos posėdyje, tvirtina direktorius.

Jeigu Programa atnaujinama 50 % ir daugiau, atliekamas visuminis Programos vertinimas.

Programos vertinimo rezultatai aptariami ikimokyklinio ugdymo skyriaus metodinėje grupėje ir pristatomi Gimnazijos mokytojų tarybos posėdyje. Programos projektas teikiamas Kretingos rajono savivaldybės švietimo skyriui, kuris įvertinęs teikiamas Programos projektą, rengia savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymo projektą dėl pritarimo Programai. Programa ne vėliau, kaip prieš mėnesį iki jos įgyvendinimo pražios gimnazijos direktoriaus įsakymu patvirtinama.

PRITARTA

Kretingos rajono Darbėnų gimnazijos

2017 m. gegužės 25 d.

Mokytojų tarybos posėdžio nutarimu Nr. V5-2

VII. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACINIAI ŠALTINIAI

1. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas, Vilnius: Presvika, 2007.
  2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
  3. Ikimokyklinio ugdymo įstaigą reglamentuojantys teisės aktai. Vilnius: Presvika, 2001.
  4. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Švietimo ir mokslo ministerijos aprūpinimo centras, 2015.
  5. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas, patvirtintas Lietuvos respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 7 d. Įsakymu Nr. V - 1009 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“.
  6. Ivoškuvienė R., Mamonienė Z., Pečiulienė O., Stoškuvienė K. Ikimokyklinio amžiaus vaikų neišplėtotos kalbos ugdymas. Šiauliai: Rašteda, 2002.
  7. Jankauskienė L. ir kt. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
  8. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas.
  9. M. Molicka „Terapinės pasakos“, Vilnius, 2013.
  10. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, Vilnius, 2014.
  11. Vaiko teisių konvencija, Lietuvos nacionalinis UNICEF komitetas, 2000.
  12. Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija. Lietuvos Respublikos seimo nutarimas 2013 m. gruodžio 23 d. Nr. XII-745
- Žukauskienė R. Raidos psichologija. Vilnius: Valstybinis leidybos centras, 1996